

ÇOCUKLARIN TÜRK VATANDAŞLIĞINI BİRLİKTE KAZANAN ANA VE BABAYA BAĞLI OLARAK VATANDAŞLIK KAZANMASI

*Acquisition of Citizenship by Children Based
on Their Parents Who Acquired Turkish Citizenship Together*

Cemil GÜNER*

Özet

Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile birlikte kazanan ana ve babanın çocuklarının da Türk vatandaşlığını kazanması TVK m. 20/2 gereğidir. Bu kapsamda, çocuğun ana ve babaya bağlı olarak vatandaşlık kazanmasında ergin olmama şartını haiz olması esastır. Çocuğun gerek vatandaşlık başvuru tarihinde gerek ana ve baba hakkında verilen vatandaşlık kazanma kararı tarihinde küçük olması, bahsi geçen ön şartın sağlanması açısından ideal olanıdır. Bununla birlikte, ana veya babanın vatandaşlık başvurusunda bulunduğu tarihte küçük olduğu için vatandaşlık başvurusuna dahil edilen çocukların, ana ve babanın Türk vatandaşlığı kazanmasına karar verildiği tarihte de erginlik kazanmasının etkisi hakkında açık bir kanuni düzenleme bulunmamaktadır. İdari uygulamada, bu durumda olan çocukların ana ve babaya bağlı olarak işlem görmesine imkân tanınmamaktadır. Yargısal uygulamada ise bu hususta bir içtihat birliğinin sağlanamadığı görülmektedir. Çalışmamızda, Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile birlikte kazanan ana ve babanın vatandaşlık başvurusu sonrasında erginlik kazanan çocuklarının, TVK m. 20/2 uyarınca kanun hükmü gereği vatandaşlık kazanmasından hareketle, ana ve babanın Türk vatandaşlığına alınması halinde kendilerinin de Türk vatandaşlığını kazanacaklarına dair haklı beklentilerinin korunmasının bir gereği olarak vatandaşlık başvurusunda bulunduğu tarihte küçük olmalarının yeterli olduğu detaylarıyla izah edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, vatandaşlığı kanun hükmü gereği kazanılması, yetkili makam kararı ile vatandaşlık kazanmanın çocuk üzerinde etkisi, ana ve babayla birlikte işlem görme, haklı beklentinin korunması

Abstract

Children of parents who together acquire Turkish citizenship by decision of the competent authority also acquire Turkish citizenship pursuant to Article 20/2 of the Turkish Citizenship Code. In this context, it is essential that the child be minor in order to acquire citizenship through their parents. It is ideal for the child to be a minor both on the date of the citizenship application and on the date of the decision granting citizenship to the parents in order to fulfill this prerequisite. However, there is no clear legal regulation regarding the effect of the child reaching the age of majority by the date the parents are granted Turkish citizenship on children who are included in the citizenship application because they were minors on the date the parents applied for

➤ Bu makale Etik Kurul iznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee permission.

➤ Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 2.1.2026

➤ Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 17.4.2026

* Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, Konya/Türkiye, e-Posta: cguner@selcuk.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-1956-0118>.

citizenship. In administrative practice, children in this situation are not allowed to be processed independently of their parents. In judicial practice, however, there appears to be no consensus on this issue. In our study, based on legal regulation, it will be explained in detail that it is sufficient for them to have been minors at the time of the citizenship application in order to protect their legitimate expectation that they will also acquire Turkish citizenship if their parents are granted Turkish citizenship.

Keywords: Child, acquisition of citizenship by operation of law, the impact of citizenship acquisition by decision of the competent authority on children, processing together with parents, protection of legitimate expectation

GİRİŞ

Türk vatandaşlığının sonradan kazanılması yollarından biri de yetkili makam kararı ile vatandaşlık kazanmadır. Bu kapsamda verilen vatandaşlık kazanma kararları, esasen başvuru sahibi yabancı hakkında hüküm ifade etmekle birlikte, varsa küçük çocuklarının da Türk vatandaşlığı kazanmasına belli şartlarda dayanak oluşturmaktadır.

Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığı kazanmanın hüküm ve sonuçlarının düzenlendiği 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu (TVK)'nın 20. maddesinde, vatandaşlığa alınma kararının çocuklara olan etkisi ergin olmama ön şartına bağlanmıştır. Bahsi geçen düzenlemede, çocuğun küçük olması halinde belli şartlarda ana ve/veya babaya bağlı olarak vatandaşlık kazanması esası benimsenmiş; aksine ergin çocukların ana ve babanın vatandaşlık başvurusuna dahil edilmesine imkân tanınmamıştır.

Çalışmamız, küçük çocukların Türk vatandaşlığını birlikte kazanan ana ve babaya bağlı olarak vatandaşlık kazanmasıyla sınırlandırılmıştır¹. Zira ana veya babadan yalnızca birinin Türk vatandaşlığı kazandığı hallerde de küçük çocukların TVK m. 20/2'de öngörülen şartların sağlanması halinde ana/babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanması mümkün görülmüştür. Ana veya babadan birinin Türk vatandaşlığı kazandığı hallerde çocuğun Türk vatandaşlığı kazanabilmesini öngören düzenleme, teorik ve pratik açıdan birçok eleştiriye maruz kalmaktadır. Bu çerçevede, çocuğun, yetkili makam kararıyla Türk vatandaşlığı kazanan ana veya babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanması için gereken “diğer eşin muvafakati” ve “muvafakatin verilmemesi halinde gerekli olan mahkeme kararı” kapsamında bazı hukuki meseleler tartışma konusu olmaktadır. Ancak çalışmamız ana ve babanın her ikisinin de yetkili makam kararı ile birlikte Türk

¹ Kanun koyucu, seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığını kazanan kişilerin çocuklarının vatandaşlık durumunu da yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığı kazanmanın çocuklar bakımından etkisini düzenleyen TVK m. 20/2'ye tabi tutmuştur. Bununla birlikte, TVK m. 21 uyarınca Türk vatandaşlığının seçme hakkı ile kazanılmasında başvuru sahibinin ergin olduktan itibaren üç yıl içinde başvuruda bulunması şartının aranması karşısında, bu kişilerin varsa küçük çocuklarının başvuru süreci devam ederken erginlik kazanması ihtimali mevcut şartlarda zaten bulunmamaktadır. Bu sebeple, seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığından ayrılan ana ve babanın küçük çocuklarının durumu çalışmamızın kapsamı dışında bırakılmıştır.

vatandaşlığı kazanması haliyle sınırlandırıldığından, ana veya babadan birinin Türk vatandaşlığı kazanmasına bağlı olarak işlem görececek çocukların durumu incelemenin dışında bırakılmıştır².

Çocuğun, Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile birlikte kazanan ana ve babaya bağlı olarak işlem görmesi için hangi tarih itibariyle ergin olmama şartını haiz olması gerektiğine ilişkin bir açık hüküm Türk vatandaşlık hukuku mevzuatında bulunmamaktadır. Bu sebeple, ana ve babanın vatandaşlık başvurusunda bulunduğu tarihte küçük olan çocuğunun, yetkili makamca vatandaşlık kazanma kararı verildiği tarihe dek erginlik kazanmasının sonuçları tartışmalara zemin hazırlamaktadır. Zira idari uygulamada bu durumda olan yabancı çocukların, Türk vatandaşlığı kazanmış ana ve babayla işlem görmesi kabul edilmemektedir. Yargısal uygulamada ise, konuya ilişkin mahkeme kararlarında bir yeknesaklık sağlanamadığı görülmektedir. Çalışma konumuza esas teşkil eden istinaf mahkemelerinin birinin kararında, çocuğun ergin olmama şartını ana ve babanın vatandaşlık başvurusunu yaptığı tarihte sağlamış olması yeterli görülmüş iken, bir başka kararda, çocuğun; ana ve babasının her ikisinin Türk vatandaşlığı kazandığı tarih itibariyle de küçük olması gerektiği yönünde hüküm tesis edilmiştir.

Çalışmamızda TVK m. 20/2 uyarınca, yetkili makam kararıyla Türk vatandaşlığı kazanan ana ve babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanacağı öngörülen küçük çocukların, yetkili makamca ana ve babanın vatandaşlığı hakkında nihai karar alınmadan önce erginlik kazanmasının hukuki sonuçları detaylarıyla incelenecektir. Bu doğrultuda, idari ve yargısal uygulamada bahsi geçen meseleye nasıl yaklaşıldığı erişilebilen kararlar ölçüsünde tespit edilecek; konuya ilişkin çözüm önerimiz, çocuğun TVK m. 20/2 kapsamında vatandaşlık kazanmasının kanun hükmü gereği olması ve haklı beklentinin korunması ilkesi temelinde ortaya konacaktır.

I. ANA VE BABANIN TÜRK VATANDAŞLIĞINI YETKİLİ MAKAM KARARI İLE BİRLİKTE KAZANMASININ ÇOCUKLARININ VATANDAŞLIĞINA ETKİSİ

A. Genel Olarak

Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığı kazanmanın hüküm ve sonuçları TVK m. 20'de düzenlenmiştir. Anılan maddede, vatandaşlığın yetkili makam kararı ile kazanılmasının hüküm doğuracağı tarih, vatandaşlık kazanma kararının başvuru sahibi yabancıya varsa eşi ve çocuklarının vatandaşlığına olan etkisi konuları hükme bağlanmıştır.

Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile kazanmanın, yabancıya varsa çocuklarının vatandaşlığına etkisi, çocuğun ergin olup olmamasına göre ikili

² Bu kapsamda bir çalışma için ayrıca bkz Ekin Deniz İlhan, 'Türk Vatandaşlığının Yetkili Makam Kararı ile Kazanılmasının Çocuk Üzerindeki Etkisi' (2025) 27(2) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1317 vd.

bir ayrıma göre düzenlenmiştir³. Zira kanun koyucu, çocukların TVK m. 20/2-3 uyarınca ana ve/veya babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanmasını ergin olmama ön şartına bağlamıştır. Bu bakımdan Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile kazanmak üzere başvuruda bulunan ana ve/veya babanın varsa ergin çocuklarının kendilerine bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanması kural olarak mümkün değildir⁴.

Kanun koyucunun, Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile kazanan ana ve/veya babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanması öngörülen çocuklar bakımından yaptığı ikinci ayırım ise, çocuğun ana ve babasının Türk vatandaşlığını birlikte kazanıp kazanmadığına ilişkindir. Zira kanun koyucu, ana ve babanın her ikisinin birlikte Türk vatandaşlığı kazanması ile ana veya babadan yalnız birinin Türk vatandaşlığı kazanmasını, çocuklara olan etkisi açısından birbirinden ayrı düzenlemiştir. Bu ayırım, küçük çocukların Türk vatandaşlığını ana ve babaya bağlı olarak kazanması bakımından farklı şartlara tabi olmaları sonucunu doğurmaktadır. Zira ana ve babanın her ikisinin de Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile kazanmış olmaları halinde varsa çocukları da küçük olmak şartıyla Türk vatandaşlığı kazanır. Buna karşın, ana veya babadan yalnız birinin Türk vatandaşlığını yetkili makam kararıyla kazanması ihtimalinde, küçük çocuğun Türk vatandaşlığını kazanması, vatandaşlık başvurusu sahibi ana veya babanın velayeti altında olması ve şayet varsa yabancı ana/babanın çocuğun Türk vatandaşlığı kazanmasına muvafakat etmesi, muvafakat yoksa vatandaşlık başvurusunda bulunan ana veya babanın mutad meskeninin bulunduğu ülkedeki mahkemece

³ Mülga 403 sayılı TVK m. 16'da ise, küçük çocukların Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile kazanan babalarına bağlı olarak Türk vatandaşı olacakları ifade edilmiş; Türk vatandaşlığına alınan analarına bağlı olarak Türk vatandaşı olmaları ise, babanın ölmüş bulunması, babanın belli olmaması, babanın vatanız olması, çocuğun vatanız olması ve velayetin anada bulunması hallerinde çocuğun milli kanunu engel olmadığı takdirde mümkün kılınmıştır. Detaylı bilgi için bkz Ergin Nomer, *Vatandaşlık Hukuku* (12. Baskı, Filiz 1999) 85 vd; Vahit Doğan, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (4. Baskı, Seçkin 2004) 93; Erdoğan Göger, *Türk Tabiiyet Hukuku* (2. Baskı, Sevinç 1974) 81 vd. Söz konusu düzenlemenin cinsiyet ayrımcılığına yol açtığına ilişkin eleştiriler için ayrıca bkz Gülin Güngör, *Tabiiyet Hukuku* (5. Baskı, Yetkin 2017) 140; B. Bahadır Erdem, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (9. Baskı, Beta 2022) 195; Rifat Erten, 'Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı'nın Türk Vatandaşlığının Kazanılmasına İlişkin Hükümleri Hakkında Değerlendirmeler' (2008) 4 Ankara Barosu Dergisi 56; Bilgin Tiryakioğlu, 'Yeni Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun Eleştirel Analizi' iç Kay Hailbronner, Bilgin Tiryakioğlu, Esin Küçük ve Katja Schneider (edr), *Vatandaşlık, Göç, Mülteci ve Yabancılar Hukukundaki Güncel Gelişmeler* (1. Baskı, Türkiye Barolar Birliği 2010) 42.

⁴ TVK m. 20/2-3 uyarınca çocukların ana ve/veya babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanması kural olarak ergin olmama ön şartına bağlı olmakla birlikte, kanun koyucu 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) m. 31/1-j uyarınca ikamet izni alan yabancıların ve turkuz kart sahibi yabancıların, bunların yabancı eşlerinin, kendilerinin ve eşlerinin ergin olmayan yabancı çocuklarının yanı sıra "bağımlı yabancı çocukları"nın da istisnai yoldan Türk vatandaşlığına alınması konusunda yetkili makama takdir yetkisi vermiştir (TVK m. 12/1-b). Bu anlamda, "bağımlı", başka bir deyişle bedensel veya zihinsel engeli ya da hastalığı bulunma örneklerinde olduğu gibi, ana ve/veya babaya fiziksel destek ihtiyacında olan ergin çocuklar da istisnai yoldan Türk vatandaşlığı kazanabilecektir: Güngör (n 3) 104-105.

çocuğun Türk vatandaşlığı kazanmasına karar verilmesi koşullarının gerçekleşmiş olmasına bağlıdır.

B. Ön Şart: Çocuğun Ergin Olmaması

Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile kazanan ana ve babaya bağlı olarak çocuğun da Türk vatandaşlığı kazanmasının ön şartı ergin olmamasıdır. Zira kanun koyucu, çocuğun ana ve/veya babaya bağlı olarak işlem görmek suretiyle Türk vatandaşlığı kazanmasını Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile kazanan ebeveyninin/ebeveynlerinin velayeti altında olması koşuluna bağlamıştır (TVK m. 20/2). Velayetin kural olarak ana ve/veya baba ile küçük çocuk arasındaki kanuni temsil ilişkisini ifade ettiği dikkate alındığında, çocuğun vatandaşlık kazanmada ana ve/veya babayla birlikte işlem görmesi için küçük olması gerektiği ifade edilmektedir⁵.

Ana ve/veya babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanacak çocuğun ergin olup olmadığının hangi hukuka göre tespit edileceği izah gerektirir. Kanun koyucu TVK'da konuya ilişkin bir hükme yer vermemiştir. Ancak Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik (TVKUY) m. 3/c'de çocuk, "*on sekiz yaşını tamamlamamış olan kişi*" olarak tanımlanmıştır. Halbuki çocuğun ergin olup olmadığı milli hukukuna tabidir. Konunun yabancı unsurlu fiil ehliyeti meselesi yönünden hareketle, Türk kanunlar ihtilafı kuralları gereğince bu sonuca ulaşılması mümkündür. Zira fiil ehliyetine uygulanacak hukuku tayin eden 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (MÖHUK) m. 9/1'deki bağlama kuralı, erginliği ilgilinin milli hukukuna tabi tutmuştur. Bu hükme istinaden, ana ve babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanacak çocuğun ergin olup olmadığı, çocuğun vatandaşı olduğu devletin hukuku esas alınarak belirlenmelidir. Buna karşın, çocuğun vatansız olduğu hallerde milli hukukundan bahsedilemeyeceği için, ergin olup olmadığı, Vatansız Kişilerin Statüsüne Dair New York Sözleşmesi hükümlerinin uygulanacağı haller istisna olmak üzere, MÖHUK m. 4/1-a gereğince tayin olunur⁶. Buna göre, vatansız çocuk hakkında sırasıyla yerleşim yeri, yoksa mutad meskeni, o da yoksa bulunduğu yer esas alınarak sonuca gidilir. Aynı neticenin, Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi ve Mültecilerin Durumu Hakkında Protokol hükümlerinin uygulanacağı haller saklı kalmak üzere⁷, çocuğun mülteci statüsünde olduğu hallerde de

⁵ Vahit Doğan, Alper Çağrı Yılmaz ve Lale Ayhan İzmirli, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (20. Baskı, Seçkin 2025) 126; Erdem (n 3) 196.

⁶ MÖHUK m. 1/2 uyarınca Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu milletlerarası sözleşme hükümleri saklı olduğundan, Vatansız Kişilerin Statüsüne Dair New York Sözleşmesi'nin (RG 10.07.2014/29056) uygulama alanında kalan vatansızların şahsi statüsü yerleşim yeri hukukuna, yoksa sakin olduğu yer hukukuna tabidir (m. 12/1).

⁷ Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi (RG 05.09.1961/10898) ile Mültecilerin Durumu Hakkında Protokol'ün (RG 05.08.1968/12968, RG 14.10.1968/13026) uygulama alanında kalan mültecilerin şahsi statüsü, yerleşim yeri hukukuna, yoksa sakin olduğu yer hukukuna tabidir (m. 12/1).

geçerli olması MÖHUK m. 4/1-a gereğidir. Her ne kadar kanun koyucu mülteci dışında kalan diğer uluslararası koruma statüleri ve geçici koruma statüsünü MÖHUK m. 4/1-a'nın kapsamına dahil etmemekle birlikte, kanımızca çocuğun şartlı mülteci veya ikincil koruma yahut geçici koruma statülerinden birini haiz olduğu hallerde de milli hukukunun tayininde anılan düzenlemenin esas alınması amaçsal yorumun bir gereği olarak görülmelidir⁸.

İlave olarak, Türk vatandaşlığını ana ve/veya babaya bağlı olarak kazanacak çocuğun birden fazla yabancı devlet vatandaşlığına sahip olduğu hallerde ise, milli hukukun tayininde MÖHUK m. 4/1-c uyarınca, çocuğun daha sıkı ilişki halinde bulunduğu devlet hukuku uygulanır⁹. Bu bakımdan, her somut olayda ayrıca değerlendirilmek üzere, çocuğun vatandaşlığını taşıdığı yabancı devletlerden hangisi ile diğerine/diğerlerine kıyasen daha sıkı ilişki içinde olduğu anlaşılıyorsa, o devletin hukukuna göre ergin olup olmadığı tespit edilmelidir¹⁰.

Çocuğun ergin olup olmadığının tespiti, kural olarak milli hukukuna göre gerçekleştirilecek olmakla birlikte, idari uygulamada bunun doğrudan on sekiz yaşın doldurulup doldurulmadığı ölçütüne göre yapıldığı görülmektedir¹¹. Böyle bir tercihte, TVKUY m. 3/c'nin “on sekiz yaşını tamamlamamış olan kişi”yi “çocuk” olarak tanımlamasının ve aynı şekilde on sekiz yaşın ikmalinin Türk maddi hukukunda erginlik yaşına karşılık gelmesinin etkili olduğu kanısındayız. Halbuki, vatandaşlığını ana ve/veya babaya bağlı olarak kazanacak çocuk, ana ve babanın vatandaşlık başvurusunda bulunduğu tarihte henüz yabancıdır. O halde, yabancı unsurlu fiil ehliyetine ilişkin bu meselede, yukarıda izah edildiği üzere, çocuğun küçüklük durumunun MÖHUK m. 9/1 uyarınca milli hukukuna göre

⁸ Bu yönde bkz Gülören Tekinalp, *Milletlerarası Özel Hukuk Bağlama Kuralları* (13. Baskı, Vedat 2020) 65; Aysel Çelikel ve B. Bahadır Erdem, *Milletlerarası Özel Hukuk* (17. Baskı, Beta 2021) 69; Gülin Güngör, *Türk Milletlerarası Özel Hukuku* (2. Baskı, Yetkin 2021) 56; Sibel Özel, Mustafa Erkan, Hatice Selin Pürselim ve Hüseyin Akif Karaca, *Milletlerarası Özel Hukuk* (3. Baskı, On İki Levha 2024) 101.

⁹ Gerçek (etkili) vatandaşlık ilkesine dayanan bu kural, gerçek hayat ilişkilerini esas alması sebebiyle kişinin milli hukukunun tayininde diğerlerine nazaran daha sıkı bağlarla irtibatlı olduğu devletin vatandaşlığının gözetilmesini öngörmektedir. Konu hakkında detaylı bilgi için bkz Ebru Karademir, ‘Türk Hukukunda Çifte/Çok Vatandaşlıktan Kaynaklanan Sorunlar’ (2018) 20(1) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 254 vd.

¹⁰ MÖHUK m. 4/1-c’de daha sıkı ilişkinin nasıl tespit edileceğine dair bir açıklık bulunmadığından, somut uyuşmazlık çerçevesinde sonuca gidilmelidir. Örneğin, çocuğun yerleşim yeri, mutad meskeni, öğrenim gördüğü yer sıkı ilişkinin belirlenmesinde dikkate alınabilecek kriterler arasında sayılabilir. Konu hakkında ayrıca bkz Gülüm Bayraktaroğlu Özçelik, ‘Kanunlar İhtilâfi Hukukunda Olumlu Vatandaşlık İhtilâflarının Çözümü ve MÖHUK m. 4(1)(b) ve (c) Hükümlerinin Değerlendirilmesi’ (2015) 19(1) Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 131 vd.

¹¹ Örneğin İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü’nün 12.12.2023 tarih ve E-49431119-126-570846 sayılı vatandaşlık başvurusunun reddi konulu kararında, çocuğun ergin olup olmadığının tespitinde, on sekiz yaşın ikmali esasının dikkate alındığı görülmektedir. Bahsi geçen kararın konu edildiği mahkeme kararı için bkz Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi, 13.03.2025, E. 2025/1960, K. 2025/2922 [lexpera içtihat bankası].

tayin edilmesi gerekirken¹², vatansızlık ya da çok vatandaşlık sebebiyle MÖHUK m. 4/1-a ve c uyarınca Türk hukukunun uygulanacağı haller saklı kalmak üzere, doğrudan on sekiz yaşın ikmali kuralına göre hareket edilmesi isabetsizdir. Zira milli hukuk sistemlerinin gerçek kişilerin erginlik yaşına ilişkin olarak getirdikleri yaş sınırı değişebilmektedir.

II. ÇOCUĞUN ANA VE BABAYA BAĞLI OLARAK VATANDAŞLIK KAZANMASI İÇİN ARANAN ERGİN OLMAMA ŞARTININ TESPİTİ GEREKEN TARİH

A. Konuya İlişkin Hukuki Düzenlemeler

Kanun koyucu, Türk vatandaşlığını birlikte kazanan ana ve babaya bağlı olarak TVK m. 20/2 uyarınca işlem görececek çocukların ergin olmama ön şartını hangi tarih itibariyle sağlaması gerektiği konusunda bir açıklık getirmemiştir. Buna paralel olarak, ana ve babanın yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını birlikte kazanmasının çocukların vatandaşlığına etkisini düzenleyen TVKUY m. 37/2’de de konuya ilişkin bir detaya yer verilmemiştir. Bu sebeple, bahsi geçen çocukların küçüklük durumunun, ana veya baba tarafından vatandaşlık başvurusunun yapıldığı tarih itibariyle mi, yoksa ana ve baba hakkında birlikte alınan vatandaşlık kazanma kararı tarihi itibariyle mi tespit edilmesi gerektiği izaha muhtaçtır¹³.

Türk vatandaşlık hukuku mevzuatında bu konuyu açığa kavuşturan bir hükmün bulunmaması önemli bir eksikliklerdir. Söz konusu konunun Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü’nün web sayfasında¹⁴ “sıkça sorulan sorular” bölümünde yer alan bir cevabi bilgiyle geçiştirilmesi, anayasal düzenlemeyle koruma altına alınan kanunilik ilkesini açıkça ihlal etmektedir. Bahsi geçen web sitesinde yer alan 6 numaralı “*Türk vatandaşlığını kazanma başvurusu sırasında yaşı küçük olmakla birlikte işlemlerin devamı sırasında reşit olan çocuklar için ne yapılmalıdır?*” sorusuna verilen “*Anne ve babalarına bağlı olarak vatandaşlık durumları incelenen küçüklerin, başvuru süreci tamamlanmadan reşit hale gelmeleri durumunda, kişisel statüleri değişmekte olup, artık ergin birey sıfatıyla işlem görmeleri gerekmektedir. Bu nedenle, Türk vatandaşlığını anne ve babalarına bağlı olarak kazanmaları mümkün değildir. Bu durumda söz konusu kişilerin, 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu’nda öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde, gerekli şartları sağlamaları durumunda, bireysel olarak vatandaşlık başvurusunda bulunmaları*

¹² Erginlik, kişinin hukukuna tabi bir mesele olarak atfin uygulama bulacağı bir konudur (MÖHUK m. 2/3). Bu sebeple, MÖHUK m. 9/1 uyarınca kişinin milli hukuku yabancı bir devlet hukuku ise, bu devletin kanunlar ihtilafı kurallarının atıfta bulunduğu devletin maddi hukuku yetkili hukuk olarak uygulanır.

¹³ TVK m. 20/2’nin çocuklara ana ve/veya babaya bağlı olarak işlem görmek suretiyle Türk vatandaşlığını kazandırmada kolaylık sağlamayı amaçlamasına karşın, içeriği bakımından bunu başaramadığına ilişkin doktrindeki haklı eleştiri için bkz Erdem (n 3) 197.

¹⁴ <<https://www.nvi.gov.tr/sss-vatandaslik-hizmetleri>> (Erişim Tarihi 10 Aralık 2025).

ve ilgili başvurularının bu kapsamda değerlendirilmesi gerekmektedir.” yanıtı, çocukların ergin olmama şartını hangi tarih itibariyle sağlaması gerektiği hususunda idari uygulamaya dayanak oluşturmaktadır.

Bu noktada belirtilmelidir ki, TVK m. 20/3’ün “*Ana veya babanın Türk vatandaşlığını kazandığı tarihte kendileri ile birlikte işlem görmeyen çocukları, ergin olduktan sonra Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvurdukları takdirde haklarında 11 inci madde hükümleri uygulanır.*”¹⁵ şeklindeki lafzı, çocuğun TVK m. 20/2 uyarınca Türk vatandaşlığı kazanmasında aranan ergin olmama şartının da ana ve babanın her ikisinin birlikte Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile kazandığı tarih itibariyle sağlanmaya devam ediyor olması yönünde yorumlara sebep olmaktadır. Bu çerçevede, ana veya babanın Türk vatandaşlığı kazandığı tarihe kadar erginlik kazanmış çocukların, kendileriyle birlikte işlem görmelerinin zikredilen hüküm gereğince mümkün olmadığı doktrinde ifade edilmektedir. Bahsi geçen görüşe göre, ana ve/veya babayla birlikte işlem görmek suretiyle Türk vatandaşlığına alınacak çocuğun, vatandaşlık başvurusunun yapıldığı tarih yanında ana ve/veya baba hakkında vatandaşlık kazanma kararının alındığı tarih itibariyle de küçük olması gerekir¹⁶.

Kanımızca TVK m. 20/3, çocuğun ana ve/veya babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanması için gereken ergin olmama şartının, ana ve/veya babanın yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığı kazandığı tarih itibariyle sağlaması gerektiğine yönelik bir sonuca vardırmaya elverişli bir hüküm değildir. Zira ana veya babanın Türk vatandaşlığını kazandığı tarihte kendileri ile birlikte işlem görmeyen çocuklarıyla kastedilen, yine “küçük çocuklar”dır. Öyle ki, düzenlemede, ana veya babayla birlikte işlem görmeyen çocukların “*ergin olduktan sonra*” genel yoldan vatandaşlık başvurusunda bulunabilecekleri hükme bağlanmıştır. O halde, kanun koyucunun işaret ettiği çocuklar ana veya babanın vatandaşlık kazandığı tarihte hali hazırda küçük olan çocuklardır. Bu sebeple, TVK m. 20/3 kapsamında kalan çocuklar, erginlik kazanmış olanlar değil, bilakis kanun koyucunun m. 20/2’de ana veya babayla birlikte işlem görmeleri bakımından sağlanması gereken diğer şartları haiz olmayanlardır. Buna göre, Türk vatandaşlığını kazanan ana veya babanın velayeti altında olma şartını¹⁷ sağlamayan küçük

¹⁵ Düzenlemenin TVK m. 20/2 kapsamında ana veya babayla birlikte işlem göremeyen çocuklar bakımından istisnai bir hüküm getirmek yerine, onları genel yoldan vatandaşlık kazanma hükümlerine tabi kılmasının gereksiz bir hüküm özelliği gösterdiğine dair eleştiriler için ayrıca bkz Ergin Nomer, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (32. Baskı, Filiz 2024) 117; Cahit Ağaoglu, ‘Evlilik ile TC Vatandaşlığının Kazanılmasında Çocuklara İlişkin Sorunlar’ (2022) 10(1) Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 220; Güngör (n 3) 143-144; Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli (n 5) 127.

¹⁶ Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli (n 5) 127.

¹⁷ TVK m. 20/2’nin orijinal metninde, ana veya babayla birlikte işlem görececek çocuklar “*ana veya babanın Türk vatandaşlığını kazandığı tarihte velayeti kendisinde bulunanlar*” olarak belirlenmişken, 7039 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yapılan değişiklikle anılan hükümdeki “*Türk vatandaşlığını kazandığı tarihte*” ifadesi madde

çocuk ana veya babayla birlikte işlem göremez. Aynı şekilde, Türk vatandaşlığını kazanan ana veya babanın velayeti altında bulunmakla birlikte, küçük çocuğun vatandaşlık kazanmasına şayet varsa diğer eşin¹⁸ muvafakat¹⁹ vermemiş olması²⁰

metninden çıkarılmıştır. Değişiklikle birlikte ana veya babanın sonradan vatandaşlık kazandıkları tarihten sonra velayeti altına giren çocuklarının da kendilerine bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanması temin edilmiştir. Konu hakkında ayrıca bkz Mustafa Erkan, 'Türk Vatandaşlığı Kanununda 7039 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişikliklerin İncelenmesi' (2019) 39(2) Public and Private International Law Bulletin 443.

¹⁸ Kanun koyucu bu hususta diğer eşin muvafakatinden bahsediyor olsa da, TVKUY m. 37 ve 38'den de anlaşılacağı üzere "diğer eş", "Türk vatandaşı olmayan eş" olarak kabul edilmelidir. Bu çerçevede, "Türk vatandaşı olmayan eş", Türk vatandaşlığını kazanan ana veya babanın yabancı eşi olmakla birlikte, her durumda aynı zamanda çocuğun diğer ebeveyni başka bir ifadeyle hukuki ana veya babası olmayabilir. O halde, çocuğun, yetkili makam kararıyla Türk vatandaşlığı kazanan ana veya babasına bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanmasına muvafakati lazım gelen yabancı eş, bizatihi çocuğun varsa yabancı ebeveyni olarak anlaşılmalıdır. Kaldı ki, Türk vatandaşlığını kazanan ana veya babanın eşinin çocuk ile hukuki soy bağı ilişkisinin bulunmadığı bir ihtimalde, çocuğun Türk vatandaşlığını kazanmasına muvafakatinin aranmasında bir hukuki yarardan söz edilemez: Güngör (n 3) 141; Erten (n 3) 56.

¹⁹ Ana veya babaya bağlı olarak işlem görececek çocuk hakkında yabancı ebeveynin muvafakati, TVKUY m. 68/1 uyarınca, "noter huzurunda veya müracaat makamında işlem yapan memur huzurunda" verilmelidir. Bu bakımdan, çocuğun Türk vatandaşlığına alınmasına muvafakat verecek olan yabancı ana veya baba, beyanını Türkiye'de noterlerde işleme alılabileceği gibi, vatandaşlık başvurularında görevli müracaat makamı olarak belirlenen (TVK m. 37) ikamet edilen yer valiliğine de bildirimde bulunabilir. Bununla birlikte, muvafakatin yabancı bir ülke makamına yöneltilen işleme alınmasında da engel bir durum yoktur. TVKUY m. 67/1'de ifade edildiği üzere, yabancı ülkenin yetkili makamları huzurunda düzenlenen muvafakat belgesi, Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik m. 167 gereğince tasdiki yapılarak işleme alınır. Ancak düzenlemede geçen Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik, Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği ile yürürlükten kalkmıştır. Bu sebeple, yabancı ana veya babanın muvafakatine ilişkin belge, yabancı bir devlet resmi makamından alınmışsa, Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği m. 59'da öngörülen usul çerçevesinde hüküm ifade edebilir. Nüfus Hizmetleri Uygulama Yönetmeliği'nin "Yabancı makamlarca verilmiş olan resmî belgelerin işleme alınması" başlıklı 59. maddesi şöyledir: "(1) Yetkili makamların imza ve mührünü taşıması şartıyla tarafı bulunduğumuz uluslararası antlaşmalar çerçevesinde düzenlenen belgelerin asılları kabul edilerek işleme alınır. Bu belgeler ayrıca bir tasdik işlemine tâbi tutulmaz. a) Milletlerarası Ahval-i Şahsiye Komisyonunca hazırlanarak uygulamaya konulan sözleşmeler gereğince düzenlenen ve belirli bir formüle sahip kişi hallerine ilişkin çok dilli belgeler herhangi bir tasdik işlemine tâbi tutulmadan doğrudan işleme alınır. b) La Haye Devletler Özel Hukuk Konferansınca hazırlanan Yabancı Resmî Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesine taraf olan devletlerin yetkili makamlarınca verilmiş belgeler, belgenin aslına eklenecek tasdik şerhi (Apostille) ve noter tarafından onaylanmış Türkçe tercümesi ile birlikte işleme alınır. (2) Yabancı ülke makamlarına göre farklılık arz eden, belirli bir formüle tâbi olmayan ve ispat niteliği taşıyan resmî belgelerin asılları, usulüne uygun bir şekilde tasdik edilmiş ve noter tarafından onaylanmış Türkçe tercümesi ile birlikte işleme alınır. (3) Fahri konsolosluklarca düzenlenen belgelere dayanılarak işlem tesis edilmez."

²⁰ Yabancı ana veya babanın, çocuğun Türk vatandaşlığını TVK m. 20/2 kapsamında kazanmasına muvafakatine ilişkin şartın ayrıntıları, TVKUY m. 37'de düzenlenmiştir. Buna göre, "evlilik birliği içinde ana veya babadan birinin Türk vatandaşlığını kazanması durumunda, Türk vatandaşı olmayan eşin muvafakat etmesi halinde çocuk, ana veya babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanır" (m. 37/3). Bununla birlikte, "çocuk; evlilik birliği dışında doğmuş ve ana Türk vatandaşlığını kazanmışsa, anaya bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanacak olup, babanın muvafakatine

ve devamında mahkemece²¹ vatandaşlık kazanmasına yönelik bir karar²² alınmamış olması halinde ana veya babayla birlikte işlem görmesi yine mümkün değildir. Ezcümle, ergin olmama şartı, çocuğun ana ve/veya babanın vatandaşlık kazandığı tarihte sağlayamadığı için TVK m. 20/3 kapsamında onlara bağlı olarak vatandaşlık kazanmalarının önüne geçen bir sebep olarak yorumlanamaz. Gerçekten de söz konusu şartları sağlayamayan çocukların ergin olduktan sonra genel yoldan vatandaşlık kazanma başvurusunda bulunabileceklerinin açıkça belirtilmesi, bahse konu çocukların vatandaşlık kazanma tarihi itibarıyla halen küçük olduklarını teyit etmektedir.

B. Yargısal Uygulama

TVK m. 20/2 uyarınca, yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını birlikte kazanan ana ve babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanması öngörülen çocukların haiz olmaları gereken ergin olmama şartının tespitinde esas alınacak tarihin belirlenmesinde mahkeme kararlarında bir yeknesaklık bulunmamaktadır. Zira ana veya babanın vatandaşlık başvurusunda bulunduğu tarihte velayeti kendilerinde bulunan küçük çocuklarından, yetkili makamın ana ve babanın her ikisi hakkında vatandaşlık kazanma kararı verdiği tarihe dek ergin hale gelenlerin

ihtiyaç duyulmaz” (m. 37/7). Aksine, “evlilik birliği dışında doğan çocuğun hukuki soy bağı ile bağlı olduğu babası Türk vatandaşlığını kazanmışsa, velayet hakkının babada olması koşuluyla, şayet ana yabancı ise yine muvafakati aranır”. Aynı şekilde, “Türk vatandaşlığı kazanan ana veya babanın çocuğu, Türk vatandaşı olmayan eşin muvafakat etmesi halinde ana veya babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanır” (m. 37/4).

²¹ TVK m. 20/2 uyarınca, “yabancı ana veya baba tarafından muvafakat verilmemesi halinde, ana veya babanın mutad meskeninin bulunduğu ülkedeki hâkim kararına göre işlem yapılır.” Bu bağlamda, hâkim kararına kalan hallerde, yetkili mahkeme olarak belirlenen “ana veya babanın mutad meskeninin bulunduğu yer mahkemesi”nde geçen “ana veya baba” ile kastedilen “Türk vatandaşlığına başvuruda bulunan ana veya baba”dır. Kanun koyucunun TVK m. 20/2’de Türk vatandaşlığını kazanan ebeveyn için ana veya baba ibaresini kullanırken, yabancı ebeveyn için diğer eş ibaresini tercih etmiş olması böyle bir çıkarıma dayanak teşkil eder: Güngör (n 3) 141. O halde, diğer eşin muvafakati yerine geçecek karar için başvurulacak mahkeme, vatandaşlık başvurusunda bulunan ana veya babanın mutad meskenin bulunduğu yer mahkemesidir. Bu kapsamda verilecek adli karar, kanun gereği çocuğun Türk vatandaşlığı kazanmasını mümkün kılacaktır: Faruk Kerem Giray, ‘5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu Hakkında Değerlendirme’ (2011) 1(Prof. Dr. Ata Sakmar’a Armağan) Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 383; Nomer (n 15) 116.

²² Anılan hükmün yargılama yetkisinin her devletin egemenlik hakkına dayanması kuralıyla bağdaşmaması, Türk kanun koyucusunun yabancı bir mahkemeyi yetkilendirmesinin mümkün olmaması, yabancı mahkemenin kendi hukukuna göre böyle bir kararı verip veremeyeceğinin değerlendirilmemesi, milletlerarası usul hukukunda öngörülen yetki kuralları ile uyum göstermemesi gibi hususları göz ardı ettiği açıktır: Feriha Bilge Tanrıbilir, ‘Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısının Vatandaşlığın Kazanılmasına İlişkin Hükümleri’ (2008) 75 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 51; Neşe Baran Çelik, ‘Güncel Gelişmeler Işığında Türk Vatandaşlığının İstisnai Haller Kapsamında Kazanılması’ (2017) 130 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 404; Nomer (n 15) 116; Erten (n 3) 56; Erdem (n 3) 196; Güngör (n 3) 141-142; Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirlir (n 5) 126, dn 143; Giray (n 21) 392.

Türk vatandaşlığını ana ve babaya bağlı olarak kazanmasını kanuna uygun bulan mahkeme kararları yanında, aksi yönde sonuca varılan kararlar da bulunmaktadır.

Uygulamada uyuşmazlık konusu olan bir olayda, genel yoldan Türk vatandaşlığını kazanmak üzere ailece başvuruda bulunan bir yabancıнын başvurusu kapsamında, başvuru tarihinde küçük olup da karar tarihine dek ergin hale gelen çocuklarından birinin Türk vatandaşlığı kazanması yetkili makamca kabul edilmiştir²³. Bunun üzerine, ana ve babasıyla birlikte işlem göremeyen çocuk; babası, anası ve küçük kardeşi hakkında yetkili makamca vatandaşlık kazanma kararı verilmesine karşın, vatandaşlık kazanma kararı tarihi itibarıyla ergin olduğu gerekçesiyle kendisi hakkında verilen vatandaşlık kazanma başvurusunun reddi kararının iptali için Ankara 14. İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Davalı İçişleri Bakanlığınca yapılan savunmada, TVK'da yazılı şartları taşımanın ilgiliye sadece başvuru hakkı tanıdığı, vatandaşlığın kazanılmasının devletin hükümranlık yetkisi kapsamında kaldığı, vatandaşlık başvurusunun sonuçlandırılmasında herhangi bir süre sınırı olmadığı, yapılan inceleme kapsamında davacının reşit olduğunun tespit edildiği, bu gerekçelerle ana veya babaya bağlı olarak işlem göremeyeceği, ezcümle başvurunun reddi kararının hukuka uygun olduğu belirtilmiştir. Ankara 14. İdare Mahkemesince yapılan değerlendirmede, davacının karar tarihinde ergin olduğundan bahisle vatandaşlık talebinin reddedilmesinin mevzuata aykırı olduğu, zira başvuru tarihinde on sekiz yaşından küçük olan çocukların başvuru tarihindeki durumları esas alınarak vatandaşlık başvurusunun değerlendirilmesi gerektiği, aksi halin kabulünün idari işlemin sonuçlandırılma sürecindeki gecikmelerin olumsuz neticelerinin hiçbir kusuru bulunmayan ilgililere yüklenmesi şeklinde hukuken kabul edilemeyecek bir duruma neden olacağı, dolayısıyla başvuru esnasında gerekli ergin olmama koşulunu taşıyan davacı çocuğun, karar tarihi itibarı ile reşit olduğundan hareketle vatandaşlık başvurusunun reddi şeklinde tesis olunan dava konusu işlemde sebep unsuru yönünden hukuka uygunluk bulunmadığı sonucuna varılmış ve vatandaşlık başvurusunun reddi kararı iptal edilmiştir²⁴.

Anılan iptal kararı, davalı İçişleri Bakanlığınca istinafa götürülerek kararın kaldırılması talep edilmiştir. Bunun üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesince verilen kararda, ana veya babanın velayeti altında bulunup

²³ Karara konu olay, Irak vatandaşı davacının babası tarafından TVK m. 11 uyarınca genel yoldan Türk vatandaşlığı kazanmak üzere ailece yapılan başvurunun idarece davacı çocuk bakımından reddinin iptaline ilişkindir. Davacının babası, 25.05.2022 tarihinde ailesi ile birlikte Antalya Valiliğine Türk vatandaşlığına alınma başvurusunda bulunmuştur. Başvuru, İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün 12.12.2023 tarih ve E-49431119-126-570846 sayılı kararı ile sonuçlandırılmıştır. Alınan kararda, davacının babası ve anası genel yoldan Türk vatandaşlığı kazanırken, küçük kardeşinin aksine davacı çocuğun vatandaşlık talebi, vatandaşlık başvuru tarihinde on sekiz yaşından küçük (13.03.2005 doğumlu) olmakla birlikte karar tarihinde ergin olduğundan bahisle reddedilmiştir.

²⁴ Ankara 14. İdare Mahkemesi, 31.10.2024, E. 2024/1138, K. 2024/1863.

da ergin olmayan çocukların genel yoldan Türk vatandaşlığına alınması uygulamasında, ilgililerin yetkili makam kararı tarihi itibarıyla tüm şartları sağlamaları gerektiğine vurgu yapılmış; ana veya babaya bağlı olarak işlem görece çocukların yetkili makamın karar tarihi itibarıyla küçük olmasının şart olduğu, dolayısıyla bu şartı haiz olmadığı gerekçesiyle davacı çocuğun Türk vatandaşlığına alınmamasına ilişkin yetkili makamca verilen karar hukuka ve mevzuata uygun bulunmuş, buna karşın bu kararı iptal eden ilk derece mahkemesinin kararında hukuki isabet bulunmadığı sonucuna varılarak karar kaldırılmış, yeniden yapılan yargılama neticesinde davanın reddine oybirliğiyle hükmedilmiştir²⁵.

Konuya ilişkin bir başka Bölge İdare Mahkemesi kararında ise, yukarıda bahsedilen Bölge İdare Mahkemesi kararının aksine, vatandaşlık başvuru tarihinde küçük olan bir çocuğun, ana veya babası hakkında Türk vatandaşlığı kazanma kararı verildiği tarihe dek ergin hale gelmesinin, onlara bağlı olarak işlem görmesine engel bir durum olarak görülmesi nedeniyle yetkili makamca Türk vatandaşlığına alınmamasına yönelik karar ve bu kararı hukuka uygun bulan ilk derece mahkemesi kararı hukuka aykırı bulunmuştur. Karara konu olayda, uyuşmazlığın, Türk vatandaşlığını TVK m. 12/1-b uyarınca TVK Yönetmeliği m. 20/2-b kapsamında taşınmaz mal satın almak suretiyle yatırımcı sıfatıyla istisnai yoldan kazanmak üzere ailece başvuruda bulunan bir babanın, vatandaşlık başvurusu tarihinde küçük olan oğullarından birinin kendisine bağlı olarak Türk vatandaşlığına alınmasına ilişkin talebinin Cumhurbaşkanlığına çocuklardan biri yönünden karara bağlanmamış olmasından kaynaklandığı görülmektedir²⁶. Bu çerçevede baba, ana ve iki küçük kardeşi hakkında vatandaşlık kazanma kararı verilmesine karşın, babasına bağlı olarak işlem görmek suretiyle Türk vatandaşlığı kazanmasına yönelik kendisi hakkında bir karar alınmamış olan çocuk, yaklaşık üç buçuk yıl sonra vatandaşlığa alınmak üzere başvurduğu Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne kendisine cevap verilmemesi üzerine, zımnî red kararının iptali için idare mahkemesinde dava açmıştır. Davanın görüldüğü Ankara 20. İdare Mahkemesi yaptığı incelemede, davacının karar tarihi itibarıyla on sekiz yaşından büyük olduğunun anlaşılmasından bahisle, TVK m. 20/2 uyarınca ana ve babasından dolayı Türk vatandaşlığı kazanmasının mümkün olmadığından, vatandaşlık başvurusunun zımnî reddine yönelik işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir²⁷.

²⁵ Ankara BİM 10. İdari Dava Dairesi, 13.03.2025, E. 2025/1960, K. 2025/2922 [lexpera içtihat bankası].

²⁶ Karara konu olayda, Ürdün vatandaşı davacının babası, 16.04.2019 tarihinde ailesi ile birlikte Türkiye’de 250.000,00 Amerikan doları karşılığında taşınmaz mal satın alma işlemini dayanak göstererek Türk vatandaşlığını istisnai yoldan kazanma başvurusunda bulunmuştur. Başvuru, Cumhurbaşkanlığının 22.07.2019 tarih ve 1353 sayılı kararı ile sonuçlandırılmış; bu kapsamda davacının babası, anası ve iki küçük kardeşinin istisnai yoldan Türk vatandaşlığı kazanmasına karar verilmişken, davacı çocuk bu dosya kapsamında vatandaşlığa alınmamıştır.

²⁷ Ankara 20. İdare Mahkemesi, 21.12.2023, E. 2023/603, K. 2023/1754.

Davacı, red kararını istinafa taşıması üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi, TVK m. 20/2 kapsamında vatandaşlık kazanacak çocuğun ergin olmama şartını haiz olması gerektiği, bu şartın başvuru aşamasında mı yoksa ana veya babanın vatandaşlığa kabul edildiği tarih itibarıyla mı sağlanması gerektiği konusunda herhangi bir düzenlemeye yer verilmediği, aynı maddenin 3. fıkrasında ana veya baba ile birlikte işlem görmeyen çocuklara ancak ergin olduktan sonra 11. madde kapsamında vatandaşlık başvurusunda bulunma hakkının tanındığı, başka bir ifadeyle eğer yabancı ana veya baba tarafından ergin olmayan çocuk için vatandaşlık başvurusunda bulunulmamış ise, ana veya babanın vatandaşlık başvurusu kabul edildikten sonra ergin olmayan çocuk için 2. fıkra kapsamında vatandaşlık başvurusunda bulunulamayacağı, bu çocukların ancak ergin olduktan sonra doğrudan kendileri tarafından genel hükümlere göre vatandaşlık başvurusunda bulunulabileceği, dolayısıyla ana veya babayla birlikte işlem gören çocuklar için 2. fıkra hükümlerine göre işlem yapılması gerekirken ana veya babayla işlem görmeyen çocuklar için 3. fıkra hükümlerinin uygulanması gerektiğinden bahisle 2. fıkrada aranan ergin olmama şartının ana veya babanın vatandaşlık başvurusu yaptığı tarih itibarıyla sağlanıyor olması gerektiğine; bu sebeple somut olayda babanın vatandaşlık başvurusuna dahil ettiği tarihte küçük olan çocuğun TVK m. 20/2 kapsamında hakkında karar alınması gerekirken, baba ve ananın vatandaşlığa kabul edildiği tarih itibarıyla on sekiz yaşını doldurduğu gerekçesiyle m. 20/3 uygulanmak suretiyle davacı çocuk hakkında alınan kararda hukuka uygunluk bulunmadığı, bu sebeple istinaf talebinin kabulüyle ilk derece mahkemesinin kararının kaldırılmasına ve dava konusu işlemin iptaline oybirliğiyle karar vermiştir²⁸.

²⁸ Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdare Dava Dairesi, 29.04.2024, E. 2024/2076, K. 2024/2717 [lexpera içtihat bankası]. Benzer bir başka olayda ana, baba ve üç kardeşi TVK m. 12/1-b uyarınca Türk vatandaşlığını istisnai yoldan kazanan bir çocuğun, vatandaşlık başvuru tarihinde küçük olmasına karşın, ana ve babasının vatandaşlık kazandığı tarih itibarıyla erginlik kazanması gerekçe gösterilerek Türk vatandaşlığı başvurusu hakkında Cumhurbaşkanlığına bir karar alınmamıştır. Zimni red niteliği taşıyan bahsi geçen kararın konu ve sebep unsuru açısından sakat olduğu ve haklı beklenti ilkesinin tamamen yok sayıldığı gerekçesiyle iptali için açılan davada Ankara 16. İdare Mahkemesi (03.07.2020, E. 2019/2313, K. 2020/1028), davacının vatandaşlık başvurusuna ilişkin işlemler devam ederken reşit olması nedeniyle vatandaşlık işlemlerinin TVK'nın 12. maddesinin (b) bendinde sayılan vatandaşlık başvurusunda bulunan yabancının ergin olmayan çocuğu kapsamında sonuçlandırılmadığı, ancak davacı artık reşit olduğu için ebeveynlerinden bağımsız olarak vatandaşlık başvurusunda bulunabileceği ve eğer istisnai yoldan vatandaşlık talebi var ise TVK'nın 12. maddesinde sayılan şartlardan birine bizzat kendisinin sahip olması gerektiği gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Davacı vekilinin istinaf başvurusu üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi yaptığı incelemede, ailesinin Türk vatandaşlığına alınmasında bir sakınca görülmemekle Türk vatandaşlığına kabul edilmiş oldukları dikkate alındığında, davacının vatandaşlık başvuru tarihindeki yaşının esas alınarak işlem tesis edilmesinin hukuk ve hakkaniyete uygun olacağı, başvuru sonrası yürütülen iş ve işlemlerin ne kadar sürede tamamlanacağı belli olmadığından, işlemlerdeki uzamanın ilgililer aleyhine sonuç doğurmasının hukuken kabul edilebilir olmadığı sonucuna varılmış, bu doğrultuda istinaf isteminin kabulüyle ilk derece mahkemesinin kararının kaldırılıp, dava konusu işlemin iptaline oybirliğiyle karar vermiştir: Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi, 19.11.2020, E. 2020/2923, K. 2020/2523 [lexpera içtihat bankası].

C. Değerlendirme ve Görüşümüz

Ana veya babanın yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığı kazanma başvurusunda bulunurken kendileriyle birlikte işlem görmesi için başvuruya dahil ettiği küçük çocuklarından ana ve babanın vatandaşlığa alındığı tarihe dek ergin hale gelenlerin TVK m. 20/2 kapsamında Türk vatandaşlığına alınmasını mümkün görmeyen idari kararlar kanaatimizce kanuna aykırılık arz etmektedir. Keza, yargısal uygulamada bazı mahkemelerce idari uygulamayı kanuna uygun gören kararlar verilmesinin hukuki dayanaktan yoksun olduğu kanısındayız.

Görüşümüzün bu minvalde oluşmasının temelde iki dayanağı bulunmaktadır. Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını birlikte kazanan ana ve babaya bağlı olarak çocuklarının da Türk vatandaşlığı kazanması yolunun hukuki niteliği, çalışma konumuza ilişkin yapılacak değerlendirmede esas alınması gereken hususlardan birincisidir. İkincisi ise, TVK m. 20/2'nin öngördüğü muğlak düzenlemenin ana veya babası tarafından vatandaşlık başvurusuna dahil edilen çocuk üzerinde vatandaşlık kazanma bakımından oluşturduğu haklı beklentinin korunması gereğidir. Detaylarına aşağıda değineceğimiz bu iki gerekçe, TVK m. 20/2 kapsamında ana ve babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanacak çocuğun küçüklük durumunun ana ve babanın vatandaşlık başvurusunda bulunduğu tarih itibariyle tespitinde yeterliliği ortaya koyan dayanaklardır.

1. Vatandaşlık Kazanma Yolunun Hukuki Niteliği Bakımından

Çocukların, Türk vatandaşlığını birlikte kazanan ana ve babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanabilmesi için hangi tarih itibariyle ergin olmama şartını sağlamış olması gerektiğine ilişkin değerlendirmede, TVK m. 20/2'nin ana ve/veya babanın yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığı kazanmasının çocuklara olan etkisini hangi esas doğrultusunda mümkün gördüğünün tespiti, dikkate alınması gereken hususlardan ilkidir. Bu açıdan, TVK m. 20/2'nin son cümlesinde “*Türk vatandaşlığını birlikte kazanan ana ve babanın çocukları da Türk vatandaşlığını kazanır*” hükmüne istinaden çocuğun ana ve babaya bağlı olarak vatandaşlık kazanmasının, kanun koyucunun ifadesiyle “Türk vatandaşlığının kazanılması halleri”nden hangisi kapsamında nitelendirileceği önem arz eder.

Türk hukukunda vatandaşlığın kazanılması, vatandaşlığın kazanılma anına göre “doğumla” ve “sonradan” kazanma şeklinde ikiye ayrılmıştır (TVK m. 5). Doğumla vatandaşlığın kazanılması, “soy bağı veya doğum yeri” esasına göre mümkündür (TVK m. 6). Sonradan kazanılan vatandaşlık ise, “yetkili makam kararı, evlat edinilme veya seçme hakkının kullanılması” ile sağlanır (TVK m. 9). Bu ayrımlardan hareketle, küçük çocuklar, Türk vatandaşlığı kazanan ana ve/veya babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığını sonradan kazanacak olmakla birlikte, kanun koyucunun sıraladığı sonradan vatandaşlık kazanma esasları arasında özel olarak sayılmamıştır.

Belirtilmelidir ki, küçük çocukların ana ve/veya babanın yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazanmalarına bağlı olarak vatandaşlık kazanması, çocukların vatandaşlık kazanma yolunun da yetkili makam kararı ile vatandaşlık kazanma olarak nitelendirilmesine dayanak oluşturmaz²⁹. Zira aşağıda izah edileceği üzere, TVK m. 20/2'nin öngördüğü vatandaşlık kazanma esasını, niteliği itibarıyla yetkili makam kararı ile vatandaşlık kazanma yolundan bariz şekilde ayırmaktadır. Hal böyle olmakla birlikte, idari uygulamaya yansıyan bazı kararlarda, çocuğun ana ve/veya babaya bağlı olarak vatandaşlık kazanmasını öngören hükümlerin yetkili makam kararı ile vatandaşlık kazanma kapsamında yorumlandığı görülmektedir ki, bu yönüyle eleştiriyi hak etmektedir. Örneğin, İçişleri Bakanlığınca mahkemeye sunulan bir cevap dilekçesinde, TVK'da yazılı şartları taşımanın ilgisine yalnızca başvuru hakkı tanıdığı, vatandaşlığın kazanılmasının devletin hükümlerle yetkisi kapsamında kaldığı gerekçelerine yer verilmek suretiyle, çocukların ana ve/veya babaya bağlı olarak TVK m. 20/2 kapsamında vatandaşlık kazanması, yetkili makam kararı ile vatandaşlık kazanmaya uygun bir şekilde adeta idarenin takdirine bağlanmış gözükmektedir³⁰.

Ana ve babanın Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile birlikte kazandığı hallerde varsa küçük çocuklarının da kendilerine bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanmalarını hükme bağlayan TVK m. 20/2, Türk vatandaşlığının kanun hükmü gereği (*ex lege*) kazanılmasını öngörmektedir. Her ne kadar TVK'da yer verilen Türk vatandaşlığının kazanılması halleri kapsamında "kanun yoluyla vatandaşlık kazanma" açıkça zikredilmemiş olmakla birlikte³¹, Türk vatandaşlığının doğumla kazanılması esasında kanun hükmü gereği vatandaşlık kazanmaya karşılık gelmektedir. Zira bu halde, kişi, idari bir makama talepte bulunup bulunmadığına bakılmaksızın kanun gereği olarak Türk vatandaşlığını kazanmaktadır³². Bu doğrultuda, TVK m. 20/2'nin son cümlesindeki çocuğun ana ve babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanmasını mümkün kılan düzenlemenin lafzı ve konuluş amacı, çocuğun bu şekilde vatandaşlık kazanmasının kanun hükmü gereğince sağlandığı sonucuna varmayı mümkün kılmaktadır. İfade edilmelidir ki, kanun hükmü gereği vatandaşlık kazanma ile kastedilen, elbette vatandaşlık

²⁹ Çocuğun TVK m. 20/2 uyarınca vatandaşlık kazanmasını Türk vatandaşlığının yetkili makam kararı ile kazanılması kapsamında nitelendiren aksi yönde bir görüş için bkz İlhan (n 2) 1319.

³⁰ İçişleri Bakanlığının bahsi geçen savunması hakkında bkz Ankara 14. İdare Mahkemesi, 31.10.2024, E. 2024/1138, K. 2024/1863.

³¹ Türk vatandaşlığının kanun hükmü gereği kazanılması ile kastedilenin açıklanmasında, mülga 403 sayılı TVK'da yer alan düzenlemeler yol gösterici olabilir. Zira yürürlükteki TVK'nın aksine mülga TVK'da kanun yolu ile Türk vatandaşlığının kazanılması da açıkça öngörülmüştü. Mülga TVK'da kanun yolu ile vatandaşlık kazanma halleri "nesep ile", "doğum yeri ile" ve "evlenme yoluyla" Türk vatandaşlığının kazanılması olarak düzenlenmişti.

³² Kanun yolu ile Türk vatandaşlığının kazanılması bakımından yapılan değerlendirmeler için ayrıca bkz Nihal Erdener Uluocak, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (1. Baskı, 1968) 33 vd; Nomer (n 3) 50 vd; Doğan (n 3) 42 vd.

kazanmanın kanuna dayanması olarak anlaşılmamalıdır. Aksine, Türk vatandaşlığının kanun hükmü gereği kazanılması, kanun koyucunun öngördüğü şartların yerine gelmesi halinde, vatandaşlık kazanma bakımından herhangi bir makamın değerlendirmesine ve vatandaşlığı söz konusu kişinin iradesine bağlı olmaksızın Türk vatandaşlığının kazanılması olarak açıklanabilir³³. Öyle ki, çocuğun bu yolla vatandaşlık kazanması doktrinde haklı olarak “*ana veya babanın cebinde Türk vatandaşlığına geçme*” benzetmesine konu olmuştur³⁴.

Bu açıklamalardan hareketle, kanun hükmü gereği vatandaşlık kazanma nitelendirmesinde esas alınan üç kriterden “kanuni şartların sağlanması”, “vatandaşlık kazanmada idari makamın değerlendirmesine ihtiyaç duyulmaması” ve “vatandaşlığı söz konusu olan kişinin iradesinin aranmaması” çocuğun, Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile birlikte kazanan ana ve babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanması açısından mevcuttur. Yukarıda açıklandığı üzere, küçük çocuğun ana ve babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanmasında sağlanması gereken tek şart, ana ve babanın her ikisinin de yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığı kazanmasıdır. Söz konusu şartın sağlanması durumunda, başkaca bir koşul aranmaksızın çocuk da ana ve babayla birlikte işlem görmek suretiyle Türk vatandaşlığını kazanır. İkincisi, ana ve babanın Türk vatandaşlığı kazanmasına karar veren yetkili makamın çocuğun Türk vatandaşlığı kazanmasına münhasır bir değerlendirmede bulunmasının söz konusu olmamasıdır. Zira yetkili makamca gerçekleştirilecek olan değerlendirme, vatandaşlık kazanma talebiyle başvuruda bulunan ana ve baba hakkındadır. Bu bakımdan, yetkili makamın çocuk hakkındaki iradesini gösteren bir vatandaşlık değerlendirme işlemi TVK m. 20/2 kapsamında gündeme gelmez³⁵. Üçüncüsü ise, çocuğun TVK m. 20/2 uyarınca Türk vatandaşlığı kazanabilmesi yönünde idari makama bir irade beyanında bulunulmasının gerekmemesidir. Başka bir deyişle, ana veya baba ile çocuğun birlikte vatandaşlık başvurusunda bulunması zaruretinden bahsedilemez³⁶. Dolayısıyla, çocuk ana veya babanın yaptığı vatandaşlık müracaatına dahil edilip edilmediğine bakılmaksızın, şayet ana ve baba hakkında yetkili makamca vatandaşlık kazanma kararı alınmışsa onlara bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanır³⁷. Bununla birlikte, uygulamada ana veya baba tarafından yapılan yetkili makam kararı ile vatandaşlık kazanma başvurularına, varsa kendileriyle birlikte Türk vatandaşlığı

³³ Doğan (n 3) 53; Nomer (n 3) 50.

³⁴ Erdem (n 3) 197.

³⁵ Çocuğun ana ve babası ile birlikte vatandaşlık kazanmasında, çocuğun üstün yararı gözetilerek karar verilmesi gerektiğine, dolayısıyla bu hususta idarenin takdir hakkına sahip olduğuna ilişkin aksi yönde bir görüş için bkz İlhan (n 2) 1319.

³⁶ Aynı yönde bkz Ağaoğlu (n 15) 220.

³⁷ Nomer (n 15) 117.

kazanmasını istedikleri küçük çocuklarının da bildirilmesi şeklinde bir usulün belirlendiği görülmektedir³⁸.

TVK m. 20/2 uyarınca ana ve babanın Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile birlikte kazandığı hallerde, varsa çocuklarının da Türk vatandaşlığını kanun hükmü gereği kazandığının kabulünün çocuğun, ana veya babanın vatandaşlık başvurusunda bulunduğu tarih itibarıyla küçük olmasını yeterli kıldığı kanısındayız. Zira tekrardan belirtilmelidir ki, küçük çocukların vatandaşlık kazanması için bir başvuruya ve yetkili makamın değerlendirmesine ihtiyaç bulunmamaktadır³⁹. Bu gerekçeyle, ana veya babanın vatandaşlık başvurusunda bulunduğu tarihte küçük olan çocuklar, ana ve babanın her ikisi hakkında da vatandaşlık kazanma kararı alınması durumunda Türk vatandaşlığını kanun hükmü gereği kazanacaklarından, bu çocukların ana ve babanın vatandaşlık başvurusunun incelenmesi sürecinde ergin hale gelmeleri, Türk vatandaşlığı kazanmalarına engel teşkil eden bir durum oluşturmayacaktır.

2. Haklı Beklentinin Korunması İlkesi Bakımından

Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile kazanmak üzere başvuruda bulunan ana ve babanın her ikisinin de talebinin kabul edilerek vatandaşlığa alınmaları halinde, başvuru tarihinde varsa küçük çocuklarının da ana ve babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanacaklarına dair beklentiye girmeleri normaldir. Ancak söz konusu beklentinin hukuki anlamda korunmaya değer bir “haklı beklenti” olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği ayrıca değerlendirilmelidir. Zira Türk idare hukukunda yerleşik ilkeler arasında sayılmayan haklı beklentinin korunması ilkesinin⁴⁰ devletin mahfuz yetki alanında kalan vatandaşlık hukukuna ait bir meselede nasıl dikkate alınacağı izah gerektirir.

Haklı beklenti, Türk idare hukuku mevzuatında düzenlenmiş bir kavram değildir. Ancak haklı beklentinin korunması ilkesinin idari işlemler bakımından da dikkate alınması gerektiği konusunda gerek içtihadi gerek doktriner eğilimin zamanla güçlendiği görülmektedir. Böyle bir çıkarım, temelde bazı gerekçelere dayandırılabilir. Her şeyden önce, idari makamlar, her ne kadar kamu yararı doğrultusunda hareket etmekle yükümlü olmakla birlikte, idari eylem ve işlemlerin hukukun genel ilkelerine uygun olması esastır. Hukukun genel ilkelerinden biri

³⁸ Bu hususta bkz <<https://www.nvi.gov.tr/vatandaslik-ile-ilgili-formlar>> (Erişim Tarihi 10 Aralık 2025).

³⁹ Ana veya babalarının Türk vatandaşlığını kazandığı anda ergin olan çocukların, annelerinin veya babalarının Türk vatandaşlığına alınmasından etkilenmeyeceklerine dair aksi yönde görüş için bkz Doğan, Yılmaz ve Ayhan İzmirli (n 5) 127; İlhan (n 2) 1321.

⁴⁰ İdare hukuku açısından haklı beklentinin korunması ilkesi hakkında detaylı bilgi için bkz Selman Sacit Boz, *İdare Hukukunda Haklı Beklentinin Korunması* (1. Baskı, Seçkin 2017) 27 vd; Yücel Oğurlu, *İdare Hukukunda Kazanılmış Haklara Saygı ve Haklı Beklentiler Sorunu* (1. Baskı, Seçkin 2003) 222 vd; Derya Deviner Erguvan, ‘Türk İdare Hukuku’nda Haklı Beklentilerin Korunması İlkesi’ (2019) 21 (Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1713 vd.

de şüphesiz haklı beklentinin korunmasıdır⁴¹. İlave olarak, hukuk devleti ilkesinin geçerli olduğu ülkelerde kazanılmış hak kapsamında değerlendirilemeyen ancak devlete olan güvenden kaynaklı beklentilerin korunmasında bahsi geçen ilkenin göz önünde bulundurulduğu ifade edilmektedir⁴². Zira kişide haklı beklenti oluşmasını engelleme, meydana geldiğinde ise haklı beklentinin giderilmesi hukuk devleti ilkesi çerçevesinde idareye atfedilmiş bir mükellefiyettir⁴³.

Haklı beklenti kavramı üzerinde bir tanım birliği bulunmamakla birlikte kısaca “*idarenin elinden çıkan hukuka uygun her tür işlem, eylem, taahhüt ve davranışa güvenen bireylerin buna bağlı çıkarları*” olarak açıklanmaktadır⁴⁴. Buna göre, haklı beklenti oluşturan bir durumdan bahsedilebilmesi için baskın kamu yararı bulunmaması şartıyla, kişide idareye atfedilen bir davranış neticesinde hukuken korunmaya değer aşamaya gelmiş, objektif güven temeline dayanan, hukuka uygun bir beklenti oluşması gerekir. Bu şartların varlığı halinde, idarenin yaptığı işlem ve eylem kendi beklentilerine uymadığı için zarar gören ya da menfaati ihlale uğrayan iyi niyetli kişilerin korunmaya değer haklı beklentisinden söz edilebileceği kabul görmektedir⁴⁵.

Devletlerin vatandaşlık hukuku alanındaki egemenlik hakkının kimi hallerde mutlaklığa yaklaşan sınırları, vatandaş olmayı bekleyen kişileri gelecekleri açı-

⁴¹ Bahtiyar Akyılmaz, Murat Sezginer ve Cemil Kaya, *Türk İdare Hukuku* (10. Baskı, Savaş 2019) 48; Emre Akbulut, *Türk İdare Hukukunda Kanuni İdare İlkesi* (1. Baskı, Beta 2013) 345; Boz (n 40) 59. Anayasa Mahkemesinin bazı kararlarında haklı beklentinin korunması ilkesi, hukukun genel ilkeleri arasında görülmektedir: “...Değiştirilen kanun dolayısıyla hakları zarara uğrayan kişilerin, kanunla oluşturulan yeni duruma kendilerini uyarlayabilmeleri için hakkaniyeti uygun bir geçiş süreci öngörülmesi, ‘haklı beklentinin’ karşılanması anlamına gelir ve bu durum hukuk devleti ilkesinin gereklerindedir...”: Anayasa Mahkemesi, 07.11.2014, E. 2014/61, K. 2014/166. Keza Danıştay kararlarında da haklı beklentinin korunması ilkesinin hukukun genel ilkelerinden olma yönüne temas edilmektedir: “...haklı beklentinin, idarenin ister bir taahhüt, isterse uzun bir uygulamasına güvenerek olsun, bireylerin çıkarları ya da lehlerine olan bir sonuca ulaşabileceklerini ya da edinebileceklerini ümit etmelerini ifade ettiği, bu ilkeler doğrultusunda, ...”: Danıştay 12. Dairesi, 09.02.2017, E. 2016/8833, K. 2017/269 [lexpera içtihat bankası].

⁴² Tespit için bkz Engin Saygın, ‘Haklı Beklentilerin Korunması İlkesine Yönelik Türk ve İngiliz İdare Hukuku Yaklaşımı Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz’ (2016) 126 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 231.

⁴³ Türk hukukunda Anayasa’nın 125. maddesinin son fıkrasında yer alan “*idare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.*” hükmü gereğince, idarenin kendisinin sebebiyet verdiği haklı beklentileri karşılamakla yükümlü olduğu sonucuna varılabileceği doktrinde savunulmaktadır: Boz (n 40) 498.

⁴⁴ Oğurlu (n 40) 290. Konuya ilişkin Anayasa Mahkemesi içtihatlarında ise, haklı beklenti “*yönetimin ister bir taahhüt isterse uzun süren bir uygulamasına güvenerek olsun, bireylerin çıkarlarına veya lehlerine olan bir sonuca ulaşabileceklerini ümit etmeleri*” olarak tarif edilmiştir: Başvuru No. 2013/2264 26.02.2015 <<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/2264>> (Erişim Tarihi 20 Kasım 2025). Haklı beklenti kavramına ilişkin bu yaklaşımın Danıştay içtihatlarında da sergilendiği görülmektedir: Danıştay 15. Dairesi, 29.04.2014, E. 2013/7523, K. 2014/3197 [lexpera içtihat bankası].

⁴⁵ Kişideki beklentinin hukuken korunmaya değer haklı beklenti olarak kabulü için gerekli şartlar hakkında detaylı bilgi için bkz Boz (n 40) 219 vd.

sından öngörülemez durumlarla karşı karşıya bırakabilmektedir⁴⁶. Elbette, haiz oldukları mahfuz yetkinin bir gereği olarak devletlerin, yabancıları vatandaşlığa almada bir mükellefiyeti bulunmamakla birlikte, haklı beklentinin korunması ilkesinin uygulanabilirliğine idare hukuku açısından bağlanan koşulların vatandaşlık hukuku bakımından da dikkate alınmasında bir engel bulunmadığı kanısındayız⁴⁷.

Bu noktada vurgulanmalıdır ki, ana ve babaya bağlı olarak vatandaşlık kazanmaya yönelik çocuktaki beklenti, elbette kazanılmış hak sonucunu doğurmayacaktır⁴⁸. Zira TVK m. 20/2'nin son cümlesi uyarınca çocuğun ana ve babaya bağlı olarak vatandaşlık kazanması geciktirici şarta, başka bir ifadeyle ana ve babanın her ikisi hakkında da yetkili makamca vatandaşlık kazanma kararı alınmasına bağlanmıştır. Oysa geciktirici şarta bağlanmış işlemler, kazanılmış hak yaratmaz⁴⁹. Bu sebeple, küçük çocuğun ana ve babanın vatandaşlık kazanması durumunda kendisinin de vatandaşlık kazanacağına ilişkin bir kazanılmış hakkından bahsedilemez. Aksine, bu durum, aşağıda belirteceğimiz gerekçelerle çocuk bakımından ancak belli şartlarda haklı beklenti oluşturabilir.

Ana ve babanın her ikisinin de Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile kazanmasının, vatandaşlık başvurusunun yapıldığı tarihte mevcut küçük çocukları bakımından Türk vatandaşlığı kazanma konusunda haklı beklenti oluşturup oluşturamayacağına, genel olarak idarenin işlem ve eylemlerinin haklı beklenti doğurabilmesi için doktrinde aranan şartların değerlendirilmesi sonrasında karar verilmelidir. Öncelikle ifade edilmelidir ki, ana ve babanın vatandaşlık başvurusu süreci devam ederken ve her halde ana ve baba hakkında vatandaşlık kazanma kararı alınmadan önce erginlik kazandığı gerekçesiyle Türk vatandaşlığı kazanması mümkün görülmeyen çocuğun kanun hükmü gereği vatandaşlık kazanma konusundaki beklentisinin hukuken korunmaya değer aşamaya geldiğinde bir tereddüt yoktur. Zira çocuğun ana ve babanın vatandaşlık başvurusunda bulunduğu tarihte küçük olması sebebiyle vatandaşlık başvurusuna dahil edilmesi, beklentinin hukuken korunmaya değer aşamaya geldiğini göstermektedir. Kaldı ki, yukarıda açıklandığı üzere, çocuğun TVK m. 20/2 kapsamında ana ve babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanması kanun hükmü gereği olduğundan ana ve babanın vatandaşlık başvurusuna dahil edilmesine dahi ihtiyaç bulunmamaktadır. Keza, çocuğun ana ve babayla birlikte işlem görmek suretiyle Türk vatandaşlığı

⁴⁶ Bilge Bingöl Schrijer, 'Vatandaşlık Hakkının Kapsamı ve Egemenlik İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme' (2018) 22(1) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 256.

⁴⁷ Aynı yönde bkz Işıl Egemen Demir, 'İdare Hukuku İlkeleri Çerçevesinde Türk Vatandaşlığına Alınma Kararının İptali ve Geri Alınması Kavramları' (2018) 139 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 131.

⁴⁸ Kazanılmış hak-haklı beklenti ilişkisi hakkında detaylı bilgi için bkz Oğurlu (n 40) 93 vd.

⁴⁹ Oğurlu (n 40) 143.

kazanmasında yetkili makamın takdir hakkı bulunmadığından, haklı beklentinin korunmasını engelleyici bir durumdan bahsedilemez⁵⁰.

Türk vatandaşlığı kazanma konusunda küçük çocukta oluşan beklenti, idareye atfedilebilir bir davranıştan kaynaklanmaktadır⁵¹. Zira çocukta oluşan haklı beklentinin kaynağı bizatihi düzenleyici idari işlem mahiyetiyle TVK m. 20/2'nin son cümlesidir⁵². Öyle ki bahsi geçen düzenlemede, çocuğun ana ve babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanabilmesi için haiz olması gereken ergin olmama şartını, ana ve baba hakkında verilen vatandaşlık kazanma kararı tarihi itibarıyla sağlıyor olması gerektiğine ilişkin bir açık hüküm bulunmamaktadır. Anılan düzenlemenin ifade şekli, ana veya babasının yaptığı vatandaşlık başvurusunun her iki ebeveyn için olumlu sonuçlanması halinde kendilerinin de vatandaşlık kazanacaklarını uman iyi niyetli çocuklarda objektif güven temeline dayanan hukuka uygun bir beklentinin oluşmasına zemin hazırlamaya elverişlidir.

Haklı beklentinin kabulü için aranan baskın kamu yararı bulunmaması şartı⁵³ açısından da küçük çocukların ana ve baba hakkında vatandaşlık kazanma kararı alınmasına dek erginlik kazanmasının sorun teşkil etmeyeceği kanısındayız. Gerçekten de ana ve babası Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile kazanmış bir çocuğun salt vatandaşlık kazanma kararının alındığı tarih itibarıyla ergin olduğu gerekçesiyle vatandaşlığa alınmamasında baskın bir kamu yararı bulunmamaktadır⁵⁴. Kaldı ki, ana veya babanın vatandaşlık başvurusuna küçük çocuğunu da dahil etmesinde ailede vatandaşlık birliğinin tesisi açısından kamu yararı bulunduğu dahi söylenebilir.

Bu açıklamalardan hareketle, ana ve babanın her ikisinin de Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile kazanması halinde küçük çocukların, TVK m. 20/2'nin son cümlesi kapsamında kanun hükmü gereği Türk vatandaşlığı kazanacaklarına yönelik ümidinin, idare hukuku açısından haklı beklenti olarak kabul edilmesi

⁵⁰ Türk vatandaşlığının kazanılmasında idareye takdir hakkı tanındığı hallerde, kanun koyucunun öngördüğü tüm şartları sağlamış olsa dahi yabancıların vatandaşlık kazanma bakımından haklı beklentisinden bahsedilemeyeceğine ilişkin benzer bir görüş için bkz Bingöl Schrijer (n 46) 253.

⁵¹ Haklı beklentinin; kanun, kararname, tüzük, yönetmelik, adsız düzenleyici işlemler gibi genel işlemlerden kaynaklanabileceği gibi idari eylem, taahhüt, bilgi, sözleşme gibi birey üzerinde güven oluşturabilecek bir davranıştan da doğabileceğine ilişkin olarak bkz Boz (n 40) 273.

⁵² Düzenleyici idari işlemlerin haklı beklenti kaynağı oluşturabileceği yönünde ayrıca bkz Michael Fordham, 'Legitimate Expectation: Domestic Principles' (2000) 5(3) *Judicial Review* 190; Erol Alpar, 'İdare Hukukunda Kazanılmış Hak Kavramı ve Uygulaması' (2001) 15 *Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Dergisi* 10; Ayşegül Çoban Atik, 'İdare Hukukunda Kazanılmış Hak İlkesi' (2013) 21(1) *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 13; Oğurlu (n 40) 291.

⁵³ Baskın kamu yararı, haklı beklentinin korunmaması durumunda ortaya çıkan kamu yararının, haklı beklentinin korunması durumunda ortaya çıkan bireysel yarar karşısındaki üstünlüğü olarak açıklanmıştır: Boz (n 40) 253.

⁵⁴ Çocuğun Türk vatandaşlığı kazanmasında, baskın kamu yararı olduğu için haklı beklenti oluşmadığına yönelik idarece bir kanaate varılmışsa, bu hususta ispat külfeti vatandaşlık başvurusunda nihai kararı almaya yetkili makamdadır: Boz (n 40) 259; Oğurlu (n 40) 273.

gerektiği kanısındayız. Bu sebeple, ana veya babanın vatandaşlık başvurusunda bulunduğu tarihte küçük olmasına karşın ana ve baba hakkında yetkili makamca vatandaşlık kazanma kararı alındığı tarihe dek reşit hale gelmesi, ilgili çocuğun Türk vatandaşlığı kazanmasına engel bir durum olarak görülemez. Öyle ki, ana ve babanın vatandaşlık başvurusunun değerlendirilme sürecinde çocuğun erginlik kazanmış olması, esasında çocuktan kaynaklı bir durum değildir. Zira çocuk, TVK m. 20/2 uyarınca Türk vatandaşlığını ana ve babaya bağlı olarak kanun hükmü gereği kazanmaktadır. Başka bir deyişle, vatandaşlık başvuru süreci münhasıran ana ve babaya aittir. Her ne kadar ana ve baba hakkındaki vatandaşlık başvurusunun nihai karara bağlanması süresi hakkında ilgililere açık bir taahhütte bulunulmamakla birlikte, vatandaşlık başvurusuna dahil edilebilmesi için gerekli olan ergin olmama şartını sağlayan bir çocukta, ana ve babası hakkında yetkili makamca makul bir süre içinde ve her halde erginlik kazanmadan evvel değerlendirmenin tamamlanarak, şayet ana ve baba hakkında vatandaşlık kazanma kararı alınmışsa kendisinin de kanun hükmü gereği Türk vatandaşı olacağına yönelik bir beklenti oluşması olağandır. Yetkili makamın ana ve babanın vatandaşlık başvurusunu makul bir süre içerisinde karara bağlamaması, bu halde haklı beklenti ilkesini ihlal eder⁵⁵. Uygulamada yetkili makamca verilen bazı kararlarda vatandaşlık başvurusunu sonuçlandırmada herhangi bir süre sınırlamasının öngörülmemesi bir red gerekçesi olarak görülmekle birlikte, kanun koyucunun bu tercihi, yetkili makamca makuliyet sınırlarını aşacak şekilde dilediği zaman karar alabileceği şeklinde bir yoruma dayanak oluşturamaz⁵⁶. Bu bakımdan her somut vatandaşlık başvurusu özelinde makul sürenin ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir. Yetkili makamın ana ve baba hakkında verdiği vatandaşlık kazanma kararının makul süreyi aşacak şekilde gecikmesi, kanaatimizce vatandaşlık başvuru tarihinde küçük olup da süreç içerisinde erginlik kazanan çocuk açısından korunması gereken bir haklı beklenti oluşturur.

Vurgulanması gereken hususlardan biri de ana ve babanın vatandaşlık başvurusu hakkında yetkili makamca makul süre içinde karar alınmasına yönelik haklı beklentinin idarenin hizmet kusurundan kaynaklanabilmesidir⁵⁷. Zira idare

⁵⁵ Avrupa Birliği Adalet Divanının (ABAD) bazı kararlarında da idarenin işlem ve eylemlerini makul süre içerisinde karara bağlamaması haklı beklenti ilkesine aykırı görülmektedir. Örneğin ABAD'ın CETM v Commission kararında (28.09.2000, Cs. 55/99, REC. 3207) <<https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=T-55/99>> (Erişim Tarihi 2 Kasım 2025) sosyal yardıma ilişkin bir incelemenin çok uzun sürmesi, RSV v Commission kararında (24.11.1987, Cs. 223/85, REC. 4617) <<https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?language=EN&critereEcli=ECLI:EU:C:1987:502>> (Erişim Tarihi 2 Kasım 2025) ise hukuka uygun bir devlet yardımına ilişkin ek harcamalara onay işleminin yoğun inceleme gerektirmemesine rağmen bildiriminden itibaren yirmi altı ay sonra reddedilmesinin haklı beklenti oluşturduğuna hükmedilmiştir.

⁵⁶ İçişleri Bakanlığının verdiği bir cevap dilekçesinde yer alan bu minvalde yapılmış red gerekçesi için bkz Ankara 14. İdare Mahkemesi, 31.10.2024, E. 2024/1138, K. 2024/1863.

⁵⁷ Haklı beklentinin uygulamada ekseriyetle hizmet kusurundan kaynaklandığına ilişkin bir tespit için bkz Boz (n 40) 220.

hukukunda hizmetin olağan sayılamayacak bir gecikmeyle yerine getirilmesi, hizmet kusuru kabul edilmektedir⁵⁸. Elbette bu tespit, idarenin eylem ve işleminin özelliğine göre idarenin kendinden beklenen çabukluğu gösterip göstermediğine de bakılır⁵⁹. O halde, idari işlem veya eylem bakımından kısa ve zorunlu bir süre için ortaya çıkan zarardan idarenin hizmet kusurundan bahsedilememekle birlikte, idarenin belli bir süreye tabi kılındığı hallerde bu sürenin aşılması, süre verilmeyen hallerde ise makuliyet sınırlarını aşan gecikmeler somut olayda hizmet kusuru olarak nitelendirilmeye müsaittir⁶⁰. Buna göre, TVK m. 20/2 uyarınca vatandaşlık başvurusuna ana veya babaya bağlı olarak dahil edilmiş küçük çocukların durumu bu esaslar dahilinde yorumlanmalıdır.

Türk hukukunda, bazı hukuk sistemlerinin aksine⁶¹, vatandaşlık başvurusunun karara bağlanması konusunda bir azami süre öngörülmemiştir. Bu durumda, her ne kadar yetkili makamın vatandaşlık başvurularını nihai karara bağlama noktasında tabi olduğu bir süre bulunmamakla birlikte, makuliyet sınırlarını aşan bir süre sonunda karar verilmesi, öngörülebilirlik açısından sorun arz ettiği gibi⁶², haklı beklentinin korunması ilkesini de ihlal eder. Elbette makul sürenin somut olay bazında değerlendirilmesinde, ana ve babanın vatandaşlık başvurusuna esas aldığı vatandaşlık kazanma yolu önemlidir. Başvuru konusu edilen vatandaşlık kazanma yoluna göre idari makamca yapılacak inceleme, soruşturma, araştırma ve değerlendirme gibi hazırlık işlemleri için harcanan zaman, nihai karara kadar geçen sürenin makul olup olmadığını belirler. Bu bakımdan ana ve baba hakkında Türk vatandaşlığı kazanma kararı alınmasına karşın, bu kararın makul süreyi aşacak şekilde uzamasından ötürü çocuğun erginlik kazandığı gerekçesiyle vatandaşlığa alınmaması, esasında TVK m. 20/2 uyarınca kanun hükmü gereği Türk vatandaşlığını kazanmış bahsi geçen çocuğun bir takım hak kayıplarına uğramasına da yol açabilir⁶³. Bu sebeple, yetkili makamın ana ve baba hakkındaki vatandaşlık kazanma kararını hizmet kusurundan kaynaklı olarak gecikerek almasının, bu süre içerisinde küçüklük halini yitirerek erginlik kazanan çocuğun

⁵⁸ Genel olarak hizmet kusuru oluşturan haller için bkz Buket Deniz, 'İdarenin Sorumluluğunu Doğuran Hizmet Kusuru ve Hizmet Kusuru-Kişisel Kusur Ayrımı' (2021) 153 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 194 vd.

⁵⁹ Metin Günday, *İdare Hukuku* (10. Baskı, İmaj 2013) 370.

⁶⁰ İl Han Özyay, *Günışığında Yönetim* (3. Baskı, Filiz 2017) 839; Günday (n 59) 371.

⁶¹ Örneğin, Avusturya ve Belçika hukukunda vatandaşlık başvurusunun incelenme süresi, asgari altı ay; İtalyan hukukunda ise kırk sekiz ay olarak belirlenmiştir: Pathways to citizenship for third-country nationals in the EU, Synthesis Report, July 2020, s. 23 <https://www.00_eu_emn_study_synthesis_report_citizenship_final_en.pdf> (Erişim Tarihi 23 Ekim 2025).

⁶² F. Elif Çelik, 'Sonradan ve Yetkili Makam Kararı ile Türk Vatandaşı Olmanın Başvuru Şartları (TVK m.11)' (2021) 157 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 504.

⁶³ Konu hakkında ayrıca bkz Özlem Burdurlu Ahlat, 'Türk Vatandaşlığının Evlat Edinilme ile Kazanılmasının Şartları ve Evlat Edinenin veya Vasinin Evlat Edinilen Adına Vatandaşlığı Kazanma Başvurusunda Bulunmasının Değerlendirilmesi' (2025) 45(1) Public and Private International Law Bulletin 74.

Türk vatandaşlığını kazanmasına engel oluşturmasının adil olmadığı kanısındayız. Nitekim aynı durumda olan bir çocuğun ana ve babaya bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanmasının reddine ilişkin kararın iptali için açılan davada, Ankara 14. İdare Mahkemesi, davacının karar tarihinde ergin olduğundan bahisle vatandaşlık talebinin reddedilmesinin mevzuata aykırı olduğu, zira başvuru tarihinde on sekiz yaşından küçük olan çocukların başvuru tarihindeki durumları esas alınmadan yapılan vatandaşlık başvurusunun, idari işlemin sonuçlandırılma sürecindeki gecikmelerin olumsuz neticelerinin hiçbir kusuru bulunmayan ilgililere yüklenmesi şeklinde hukuken kabul edilemeyecek sonuçlara yol açabileceğine haklı olarak dikkat çekmiştir⁶⁴. Bu gerekçeyle, haklı beklentinin korunması ilkesinin bir gereği olarak, ana ve babasının her ikisinin de Türk vatandaşlığı kazanmasına yetkili makamca karar verilen ergin çocuk hakkında da, ana veya babanın vatandaşlık başvurusunda bulunduğu tarih itibarıyla küçük olması şartıyla, TVK m. 20/2 kapsamında Türk vatandaşlığını kanun hükmü gereği kazandığına yönelik karar alınması gerektiği kanaatindeyiz.

Konuyu ilişkin görüşümüz saklı kalmak üzere, vatandaşlık başvuru tarihinde küçük olmakla birlikte ana ve babanın birlikte vatandaşlık kazandığı tarih itibarıyla erginlik kazanmış çocuğun TVK m. 20/2 kapsamında Türk vatandaşlığı kazanmasının kabul edilmemesine yönelik idari uygulamanın sürdürülmesi halinde, çocuğun haklı beklentisinin korunmasına hizmet edecek bir çözümün Türk vatandaşlık hukuku düzenlemelerinden hareketle devreye sokulmasının yerinde olacağı kanısındayız. Bu bağlamda, haklı beklentinin maddi açıdan korunmasına⁶⁵, başka bir deyişle çocuğun Türk vatandaşlığı kazanmasını sağlayacak bir çözüm yolu getirilebilir. Zira haklı beklenti maddi açıdan korunmadığı müddetçe, kişilerin devlete olan güveni ve bağlılığı zedelenebilir⁶⁶. Bu sebeple, TVK m. 20/2 kapsamında ana ve babanın vatandaşlık kazanma kararına dek ergin hale geldiği gerekçesiyle Türk vatandaşlığına alınmayan bir çocuğun haklı beklentisinin vatandaşlık hukuku mevzuatının diğer hükümleriyle temin edilmesi, maddi açıdan koruma olarak nitelendirmeye müsait gözükmektedir. Buna göre, ilgili çocukların TVK m. 12/1-c kapsamında “*vatandaşlığa alınması zaruri görülenler*”den sayılarak istisnai yoldan vatandaşlık kazanma hükümlerine tabi tutulması önerilebilir⁶⁷. Zira ana ve babanın vatandaşlık başvurusunun incelenme sürecinde küçük çocuğun erginlik kazanması, çocuğun kendi işlem ve eylemlerinden kaynaklanmamakta,

⁶⁴ Ankara 14. İdare Mahkemesi, 31.10.2024, E. 2024/1138, K. 2024/1863.

⁶⁵ Haklı beklentinin maddi açıdan korunması, doktrinde, idarenin kendisinin sebep olduğu beklentiye karşılayacak şekilde kişilerde oluşan çıkar, fayda, nimet beklentisini karşılaması olarak açıklanmaktadır: Christopher F. Forsyth, ‘The Provenance and Protection of Legitimate Expectations’ (1988) 47(2) Cambridge Law Journal 240.

⁶⁶ Boz (n 40) 193.

⁶⁷ Çocuğun korunmasına yönelik düzenlemelerin yetersiz kaldığı hallerde, çocuğun yararını gözetken yaklaşımların ilke olarak uygulanabileceğine ilişkin benzer bir görüş için bkz İlhan (n 2) 1321.

bilakis idareye atfedilebilen hatta kimi zaman hizmet kusurundan doğabilmektedir. Haklı beklentiye yol açtığı kabulü gerektiğini ifade ettiğimiz bu durum karşısında, çocuğun istisnai yoldan vatandaşlık kazanma kapsamına alınmak suretiyle vatandaşlık işlemlerinin tamamlanması sağlanabilir⁶⁸. Elbette Türk vatandaşlığının istisnai yoldan kazanılmasında yetkili makamın takdir hakkı bulunmakla birlikte, idari uygulamada bu durumda olan çocukların TVK m. 20/3 uyarınca yine idarenin takdir hakkını kullandığı genel yoldan vatandaşlık kazanma kapsamında başvuruda bulunabileceklerinin kabul edilmesi karşısında, aranan şartlar açısından nispeten kolaylık sağlayan bir vatandaşlık kazanma yolu olan istisnai yoldan vatandaşlık kazanması⁶⁹, çocuğun haklı beklentisinin korunması ilkesi yanında çocuğun üstün yararı bakımından da yerinde bir çözüm olacaktır⁷⁰. Ancak TVK m. 12 gereğince istisnai yoldan Türk vatandaşlığı kazanılması, ilgili kişide milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir halin bulunmaması koşuluna bağlandığından, bahsi geçen şartı sağlayamadığı hallerde, bu çözüm kapsamında çocuğun Türk vatandaşlığını kazanması mümkün olamayacaktır. Böyle bir netice, kamu düzeninin korunmasına ya da milli güvenliğin sağlanmasına yönelik hallerde kişilerin haklı beklentilerinin karşılanamayacağı kuralıyla uyumlu gözükmektedir⁷¹.

SONUÇ

Ana ve/veya babanın vatandaşlık başvurusunda bulunduğu tarihte küçük olan çocuklarının yetkili makamca vatandaşlık kazanma kararı verildiği tarihe dek

⁶⁸ Her ne kadar Türkiye taraf olmamakla birlikte, vatandaşlık hukukunun genel ilkelerini belirlemesi açısından önem arz eden Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesinde de taraf devletlerin iç hukuklarında kendi vatandaşlıklarının kazanılması usulünü kolaylaştırmayı taahhüt ettikleri kişiler arasında “*ebeveynleri taraf devlet vatandaşlığını kazanmış veya kazanmak üzere olan çocuklar*” da yer almaktadır (m. 6/4-c). Konu hakkında ayrıca bkz Gülin Güngör, ‘Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi’ (1997) 17(1-2) Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni 239.

⁶⁹ Doktrinde de benzer şekilde, küçük olmakla birlikte Türk vatandaşlığını kazanan ana ya da babanın velayetinde olmadığı için ya da diğer ebeveynin muvafakat vermemesi sebebiyle Türk vatandaşlığına alınmayan çocukların “vatandaşlığa alınması zaruri görülenler” içinde istisnai yoldan vatandaşlığa alınabileceği savunulmaktadır: Rona Aybay, Nimet Özbek ve Gizem Ersen Perçin, *Vatandaşlık Hukuku* (1. Baskı, Siyasal 2019) 128. Keza, doktrindeki bir başka görüşe göre, aile fertleri Türk vatandaşlığını kazanmış ya da kazanmak üzere başvuruda bulunup da hayatının devamı bu kişilere bağlı olan ergin ancak ayırt etme gücü bulunmayan çocuklar, TVK m. 12/1-c kapsamında görülebilir: Güngör (n 3) 109 vd.

⁷⁰ Türkiye’nin de taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinde çocuklarla ilgili kamusal veya özel tüm çalışmalarda çocuğun üstün yararının esas alınması gerektiği hükme bağlanmıştır (m. 3/1). Aynı şekilde, Anayasa m. 41’in “*Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.*” hükmü, çocuğun üstün yararı ilkesinin anayasal açıdan da koruma altına alındığını göstermektedir. Bu sebeple, idari makamların vatandaşlık başvurularını değerlendirirken, çocuklarla ilgili hallerde, çocuğun üstün yararı ilkesini de göz önünde bulundurmaları gerekir. Aynı yönde bkz Rıza Furkan Çözme, *Türk Vatandaşlığının Evlenme Yoluyla Kazanılması: Uygulama ve Mahkeme Kararları Çerçevesinde Bir İnceleme* (1. Baskı, Yetkin 2021) 110; Ağaoğlu (n 15) 223.

⁷¹ Haklı beklenti ilkesinin korunmayacağı haller kapsamında bkz Boz (n 40) 352 vd.

erginlik kazanmasının ilgili çocukların vatandaşlığına etkisi tartışma doğurmaktadır. İdari uygulamada bu durumda olan yabancı çocukların, Türk vatandaşlığı kazanmış ana ve babayla işlem görmesi kabul edilmemektedir. Konuya ilişkin mahkeme kararlarında ise bir yeknesaklığın sağlanamamış olduğu görülmektedir.

Ana ve babanın Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile birlikte kazandığı hallerde varsa küçük çocuklarının da kendilerine bağlı olarak Türk vatandaşlığı kazanmasını hükme bağlayan TVK m. 20/2, kanaatimizce Türk vatandaşlığının kanun hükmü gereği (*ex lege*) kazanılmasını öngörmektedir. Zira bu kapsamda olan küçük çocuklar, Türk vatandaşlığını, bu hususta bir irade beyanında bulunulmaya gerek kalmaksızın, kanun koyucunun öngördüğü şartların yerine gelmesi halinde, vatandaşlık kazanma bakımından herhangi bir makamın değerlendirmesine ihtiyaç duyulmaksızın kazanmaktadır. Bu sebeple, ana veya babanın vatandaşlık başvurusunda bulunduğu tarihte küçük olan çocukları, ana ve babanın her ikisi hakkında vatandaşlık kazanma kararı alınması durumunda Türk vatandaşlığını kanun hükmü gereği kazanacaklarından, ana ve babanın vatandaşlık başvurusunun incelenmesi sürecinde ergin hale gelmeleri Türk vatandaşlığı kazanmalarına engel oluşturmamalıdır.

Mahtuz yetkinin bir gereği olarak devletlerin, yabancıları vatandaşlığa almada bir yükümlülükleri olmamakla birlikte, haklı beklentinin korunması ilkesi vatandaşlık hukukunda göz önünde bulundurulması gereken hukukun genel ilkelerinden biri görülmelidir. Bu doğrultuda, ana ve babanın her ikisinin de Türk vatandaşlığını yetkili makam kararı ile kazanması halinde küçük çocukların, TVK m. 20/2'nin son cümlesi kapsamında kanun hükmü gereği Türk vatandaşlığı kazanacaklarına yönelik ümidi, idare hukuku açısından haklı beklenti olarak kabul edilmelidir. Her ne kadar ana ve baba hakkındaki vatandaşlık başvurusunun nihai karara bağlanması süresi hakkında ilgililere açık bir taahhütte bulunulmakla birlikte, vatandaşlık başvurusuna dahil edilebilmesi için gerekli olan ergin olmama şartını sağlayan bir çocukta, ana ve babası hakkında yetkili makamca makul bir süre içinde ve her halde erginlik kazanmadan evvel değerlendirmenin tamamlanarak, şayet ana ve baba hakkında vatandaşlık kazanma kararı alınmışsa, kendisinin de kanun hükmü gereği Türk vatandaşı olacağına yönelik bir beklenti oluşması olağandır. Dolayısıyla, yetkili makamın ana ve babanın vatandaşlık başvurusunu makul bir süre içerisinde karara bağlamaması, haklı beklenti ilkesini ihlal eder. Bu sebeple, ana veya babanın vatandaşlık başvurusunda bulunduğu tarihte küçük olmalarına karşın ana ve baba hakkında yetkili makamca vatandaşlık kazanma kararı alındığı tarihe dek erginlik kazanmış olmaları, ilgili çocukların TVK m. 20/2 kapsamında Türk vatandaşlığı kazanmasına engel bir durum olarak görülmemelidir.

İlave olarak, ana ve/veya babanın vatandaşlık başvurusunda bulunduğu tarihte küçük olan çocuklarının Türk vatandaşlığını kanun hükmü gereği kazandıklarına yönelik görüşümüz saklı kalmak üzere, vatandaşlık başvuru tarihinde küçük ol-

makla birlikte ana ve babanın her ikisinin de Türk vatandaşlığını kazandığı tarihe dek erginlik kazanmış bir çocuğun TVK m. 20/2 kapsamında Türk vatandaşlığı kazanmasının kabul edilmemesine yönelik idari uygulamanın sürdürülmesi halinde, çocuğun haklı beklentisinin korunmasına hizmet edecek bir çözümün Türk vatandaşlık hukuku düzenlemelerinden hareketle devreye sokulmasının yerinde olacağı kanısındayız. Buna göre, ilgili çocukların TVK m. 12/1-c kapsamında vatandaşlığa alınması zaruri görülenlerden sayılarak istisnai yoldan vatandaşlık kazanma hükümlerine tabi tutulması önerilebilir. Zira ana ve babanın vatandaşlık başvurusunun incelenme sürecinde küçük çocuğun erginlik kazanması, çocuğun kendi işlem ve eylemlerinden kaynaklanmamakta, bilakis idareye atfedilebilen gecikmeden hatta kimi zaman hizmet kusurundan doğabilmektedir. Haklı beklentiye yol açtığı kabulü gerektiğini ifade ettiğimiz bu durum karşısında, çocuğun istisnai yoldan vatandaşlık kazanma kapsamına alınmak suretiyle vatandaşlık işlemlerinin tamamlanması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu C, 'Evlilik ile TC Vatandaşlığının Kazanılmasında Çocuklara İlişkin Sorunlar' (2022) 10(1) Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 209-228
- Akbulut E, *Türk İdare Hukukunda Kanuni İdare İlkesi* (1. Baskı, Beta 2013)
- Akyılmaz B, Sezginer M ve Kaya C, *Türk İdare Hukuku* (10. Baskı, Savaş 2019)
- Alpar E, 'İdare Hukukunda Kazanılmış Hak Kavramı ve Uygulaması' (2001) 15 Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Dergisi 3-55
- Aybay R, Özbek N ve Ersen Perçin G, *Vatandaşlık Hukuku* (1. Baskı, Siyasal 2019)
- Baran Çelik N, 'Güncel Gelişmeler Işığında Türk Vatandaşlığının İstisnai Haller Kapsamında Kazanılması' (2017) 130 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 357-418
- Bayraktaroğlu Özçelik G, 'Kanunlar İhtilâfı Hukukunda Olumlu Vatandaşlık İhtilâflarının Çözümü ve MÖHUK m. 4(1)(b) ve (c) Hükümlerinin Değerlendirilmesi' (2015) 19(1) Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 111-150
- Bingöl Schrijer B, 'Vatandaşlık Hakkının Kapsamı ve Egemenlik İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme (2018) 22(1) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 199-265
- Boz SS, *İdare Hukukunda Haklı Beklentinin Korunması* (1. Baskı, Seçkin 2017)
- Burdurlu Ahlat Ö, 'Türk Vatandaşlığının Evlat Edinilme ile Kazanılmasının Şartları ve Evlat Edinenin veya Vasının Evlat Edinilen Adına Vatandaşlığı Kazanma Başvurusunda Bulunmasının Değerlendirilmesi' (2025) 45(1) Public and Private International Law Bulletin 64-88

Çelik FE, 'Sonradan ve Yetkili Makam Kararı ile Türk Vatandaşı Olmanın Başvuru Şartları (TVK m.11)' (2021) 157 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 445-508

Çelikel A ve Erdem BB, *Milletlerarası Özel Hukuk* (17. Baskı, Beta 2021)

Çoban Atik A, 'İdare Hukukunda Kazanılmış Hak İlkesi' (2013) 21(1) Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 11-53

Çözme RF, *Türk Vatandaşlığının Evlenme Yoluyla Kazanılması: Uygulama ve Mahkeme Kararları Çerçevesinde Bir İnceleme* (1. Baskı, Yetkin 2021)

Deniz B, 'İdarenin Sorumluluğunu Doğuran Hizmet Kusuru ve Hizmet Kusuru-Kişisel Kusur Ayrımı' (2021) 153 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 187-234

Doğan V, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (4. Baskı, Seçkin 2004)

Doğan V, Yılmaz AÇ ve Ayhan İzmirli L, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (20. Baskı, Seçkin 2025)

Egemen Demir I, 'İdare Hukuku İlkeleri Çerçevesinde Türk Vatandaşlığına Alınma Kararının İptali ve Geri Alınması Kavramları' (2018) 139 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 129-164

Erdem BB, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (9. Baskı, Beta 2022)

Erguvan DD, 'Türk İdare Hukuku'nda Haklı Beklentilerin Korunması İlkesi' (2019) 21(Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1711-1765

Erkan M, 'Türk Vatandaşlığı Kanununda 7039 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişikliklerin İncelenmesi' (2019) 39(2) Public and Private International Law Bulletin 415-446

Erten R, 'Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısı'nın Türk Vatandaşlığının Kazanılmasına İlişkin Hükümleri Hakkında Değerlendirmeler' (2008) 4 Ankara Barosu Dergisi 36-61

Fordham M, 'Legitimate Expectation: Domestic Principles' (2000) 5(3) Judicial Review 188-192

Forsyth CF, 'The Provenance and Protection of Legitimate Expectations' (1988) 47(2) Cambridge Law Journal 238-260

Giray FK, '5901 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu Hakkında Değerlendirme' (2011) 1(Prof. Dr. Ata Sakmar'a Armağan) Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 381-402

Göğer E, *Türk Tâbiyet Hukuku* (2. Baskı, Sevinç 1974)

Günday M, *İdare Hukuku* (10. Baskı, İmaj 2013)

Güngör G, 'Avrupa Vatandaşlık Sözleşmesi' (1997) 17(1-2) Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni 229-250

Güngör G, *Tâbiyet Hukuku* (5. Baskı, Yetkin 2017)

Güngör G, *Türk Milletlerarası Özel Hukuku* (2. Baskı, Yetkin 2021)

İlhan ED, 'Türk Vatandaşlığının Yetkili Makam Kararı ile Kazanılmasının Çocuk Üzerindeki Etkisi' (2025) 27(2) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 1315-1329

Karademir E, 'Türk Hukukunda Çifte/Çok Vatandaşlıktan Kaynaklanan Sorunlar' (2018) 20(1) Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 239-264

Nomer E, *Vatandaşlık Hukuku* (12. Baskı, Filiz 1999)

Nomer E, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (32. Baskı, Filiz 2024)

Oğurlu Y, *İdare Hukukunda Kazanılmış Haklara Saygı ve Haklı Beklentiler Sorunu* (1. Baskı, Seçkin 2003)

Özay İH, *Günüştüğünde Yönetim* (3. Baskı, Filiz 2017)

Özel S, Erkan M, Pürselim HS ve Karaca HA, *Milletlerarası Özel Hukuk* (3. Baskı, On İki Levha 2024)

Saygın E, 'Haklı Beklentilerin Korunması İlkesine Yönelik Türk ve İngiliz İdare Hukuku Yaklaşımı Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz' (2016) 126 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 211-234

Tanrıbilir FB, 'Türk Vatandaşlığı Kanunu Tasarısının Vatandaşlığın Kazanılmasına İlişkin Hükümleri' (2008) 75 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 27-62

Tekinalp G, *Milletlerarası Özel Hukuk Bağlama Kuralları* (13. Baskı, Vedat 2020)

Tiryakioğlu B, 'Yeni Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun Eleştirel Analizi' iç Kay Halilbronner, Bilgin Tiryakioğlu, Esin Küçük ve Katja Schneider (edr), *Vatandaşlık, Göç, Mülteci ve Yabancılar Hukukundaki Güncel Gelişmeler* (1. Baskı, Türkiye Barolar Birliği 2010) 24-66

Uluocak NE, *Türk Vatandaşlık Hukuku* (1. Baskı, 1968).

<https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=en&num=T-55/99>

<https://curia.europa.eu/juris/documents.jsf?language=EN&critereEcli=EC-LI:EU:C:1987:502>

<https://www.nvi.gov.tr/sss-vatandaslik-hizmetleri>

<https://www.nvi.gov.tr/vatandaslik-ile-ilgili-formlar>

https://www.00_eu_emn_study_synthesis_report_citizenship_final_en.pdf